

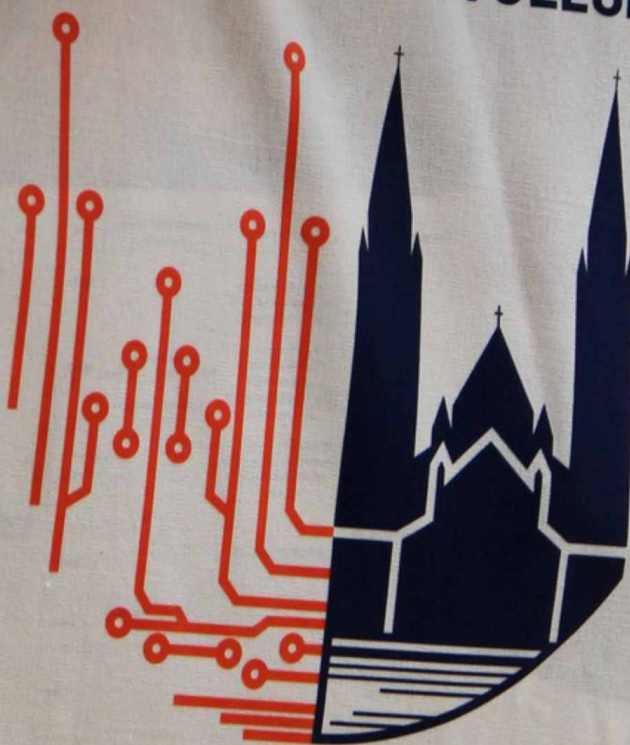
2024. AUGUSZTUS

háromká

KÖNYV / KÖNYVTÁR / KÖNYVTÁROS

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE

55. VÁNDORGYŰLÉSE

A változás részesei vagyunk: Mi és MI

2024. JÚLIUS 17-20.

SZEGED

30 év a helytörténet szolgálatában – Jubilál a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Helyismereti Könyvtárosok Szervezete	3
Kovács Máté Alapítvány: Tevékenyen a hazai könyvtárügy jelenéért és jövőjéért	5
Miként lehet a könyvtár élményekkel teli – Interjú Szirákiné dr. Kovács Györgyivel	7
Könyvtárakkal a sikeres kulturális turizmusért – interjú Juhász Zoltánnal	9
Vándorgyűlés a napfény városában	11
Körkérdés a könyvtári események közösségépítő szerepéről	13
Sepsibook – „Lapozz élményt!”	15
Modern könyvtár a főváros peremén – a FSZEK megújult soroksári könyvtára	17
Mindennap jelen lenni a helyi közösség életében	19
A finn könyvtárak bővületében	21
Az Eisenhower Elnöki Könyvtár	24
Könyvtári trendjelentések – könyvtárosoknak	26
Megújult az OSZK Jeles napok elnevezésű online tartalomszolgáltatása	27
Átadták az Országos Széchényi Könyvtár piliscsabai archivális raktárát	28
Kitüntették az Országos Széchényi Könyvtár munkatársait MEK + A jövő könyvtára ma	29

IMPRESSZUM

háromká 2. (32.) évfolyam 4. szám

FELELŐS KIADÓ:	Rózsa Dávid, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója
FŐSZERKESZTŐ:	Szeifer Csaba
A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:	Szűts Etele, a Könyvtári Intézet igazgatója
SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:	Hegedűs Henriett, Horváth Sándor Domonkos, Juhász Zoltán, Képes Gábor, Oros Sándor, Ráczné Radó Rita, Szabó Tünde, Szócs Endre, Varga Éva, Verók Attila
OLVASÓSZERKESZTŐ:	Horváth Barnabás, Verók Attila
TECHNIKAI SZERKESZTŐ:	Varga Csilla
BORÍTÓ:	Kép forrása: MKE

A magazin megjelenését a Magyar Kultúráért Alapítvány támogatta.

A SZERKESZTŐSÉG CÍME: 1014 Budapest, Szent György tér 4–5–6., **TELEFON:** (06 1) 224-3788, **E-MAIL:** haromka@oszk.hu
URL: <https://journals.oszk.hu/haromka>, <https://epa.oszk.hu/haromka> **LEVELEZÉSI CÍM:** 1276 Budapest Pf. 1205.

ISSN 3004-1252 (Online)

30 év a helytörténet szolgálatában

Jubilál
a Magyar
Könyvtárosok
Egyesülete
Helyismereti
Könyvtárosok
Szervezete

Az MKE Helyismereti Könyvtárosok Szervezete 1. Országos Találkozóján

Idén fennállásának 30 éves évfordulóját ünnepli az MKE Helyismereti Könyvtárosok Szervezete. A jubileum kapcsán – a szervezet elnökeként – kérdezem az egykori alapítókat, elnököket és jelenlegi tagokat a megalakulásról és az elmúlt három évtized legfontosabb mérföldköveiről.

Az MKE HKSZ 1994. július 27-én alakult meg Váccon. A hivatalos megalakulás előzményének tekinthető az 1993 szeptemberében megtartott leányfalui konferencia. **Bazsóné Megyes Klárát** (Érd) kérdezem a „gyökerekről”.

Mándli Gyula akkori szobi könyvtárvezető volt a kezdeményezője a találkozóknak. Vezetésével, a szentendrei könyvtár támogatásával már 1990-ben megalakult a helyismereti munkaközösség. Erre a bázisra alapozva szervezték meg a kibővített leányfalui konferenciát. A jó megyei tapasztalatok alapján, az országos együttműködés felrészítése és a helytörténeti kutatás hosszú távú együttműködési elvei kidolgozásának szándékával összehívott tanácskozáson a Felső-Duna mentén dolgozó, helyismereti munkával foglalkozó könyvtárosok találkoztak. Itt született meg az önálló helyismereti szervezet létrehozásának ötlete.

A szervezet 1994-es megalakulására már az egyik alapító tag, **Kállainé Vereb Mária** (Kiskunfélegyháza) emlékezik vissza.

A kiskunfélegyházi Petőfi Sándor Városi Könyvtárban az 1990-es évekre gazdag helytörténeti gyűjtemény jött létre, amelynek megalapozója Urbán Miklósné helytörténeti könyvtáros volt. Én ezekben az években lettem vezető, s példa volt számomra kollégám munkája, akivel

együtt vettünk részt Vácott a Helyismereti Könyvtárosok I. Országos Tanácskozásán. Számunkra sokat jelentettek azok az előadások, amelyeket ott hallottunk Komlósi Józseftől, Kertész Gyulától, Bíró Ferentől és dr. Bényei Miklóstól.

Az alapító okiratban megfogalmazottak szerint a szervezet „szoros kapcsolatot tart fent az MKE Bibliográfiai Szervezetével és a Honismereti Szövetséggel. Munkakapcsolatot keres és épít az országon belül és kívül tevékenykedő könyvtárosokkal és szervezetekkel”. Hogyan alakultak ki ezek a napjainkig meghatározó kötelek, a hazai és nemzetközi kapcsolatok, és melyek ezek közül a legfontosabbak?

Menneiné Várszegi Judit (Győr):

A hazai szakmai szervezetekkel folytatott együttműködések közül elsőként említenő az anyaszervezetünk, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, amellyel rendszeres munkakapcsolatban állunk, és természetesen jelen vagyunk szekcióprogramokkal az MKE vándorgyűlésein. A bibliográfiai szekcióval együtt, később ki-kön önállóan, majd az elmúlt években ismét erőnket egyesítve közösen alakítottuk ki vándorgyűlési programjainkat.

Kezdetektől folyamatos a határon túli magyar könyvtárosokkal az együttműködésünk. A felvidéki, vajdasági, kárpátaljai és erdélyi magyar szakemberek rendszer

res vendéglőadói tanácskozásainknak.

A Vácott 2002-ben megrendezett Helyismereti Könyvtárosok IX. Országos Tanácskozásán Zsok Gizella, a révkomáromi városi könyvtár igazgatója és Mándli Gyula, a váci városi könyvtár igazgatója az esztergomi Mária Valéria hídön ünnepélyes keretek között aláírták a két ország helyismereti könyvtárosai között létrejött együttműködési megállapodást. Nemzetközi kapcsolataink sorában külön fejezetet érdemel az Angol Könyvtári Egyesület helyismereti csoportjával kiépített 10 éves együttműködésünk.

Az együttműködő partnerek sora 2024-ben tovább bővült: a Honismereti Szövetséggel írtunk alá együttműködési megállapodást.

Szervezetünk programjait három csoportba sorolhatjuk. Egynapos szakmai rendezvények, szekcióprogramok az MKE vándorgyűlésein és háromnapos konferenciák mindig bizonyos tematikára felvezve. Az alapító tagok közül **Székelyné Forintos Juditot** (Miskolc) és **ifj. Sarkady Sándort** (Sopron) kérdezem, hogy számukra melyik volt a legemlékezetesebb találkozó.

Székelyné Forintos Judit: Melyik volt számomra a legemlékezetesebb nyári konferencia? Nem tudnék illet mondani, egyet semmiképpen, hiszen szakmailag mind nagyon hasznos és inspiráló volt. A kon-

ferenciák alkalmat adtak az információ- és tapasztalatszerzésre, illetve az ország különböző területéről és a határon túlról érkező kollégák megismerésére. Olyan alkalmak voltak ezek, amelyek szakmailag és emocionálisan is gyarapították a résztvevőket.

Ifj. Sarkady Sándor: Már az 1994-es első találkozó felejthetetlen volt számomra, mindazonáltal a legemlékezetesebb a soproni, a második találkozó maradt. Talán azért, mert mi rendeztük. Mint könyvtáros segédkeztem a lebonyolításban, és az angol vendégeink idegenvezetője voltam. Ekkor vált világossá számomra, hogy eltéphetetlenül tartozom egy olyan közösséghez, amely szakmája mellett egy életre elkötelezte magát a könyvtárosi pályán belül a helyismeret és helytörténet művelésével, annak tanításával és lehetőség szerinti továbbadásával.

A szervezet tevékenységének bemutatásából aligha maradhat ki továbbképzési sorozatunk említése. A mintegy másfél évtizeddel ezelőtt megindított, 60 órás, egész napos oktatási egységekben zajló, akkreditált tanfolyamoknak az OSZK Könyvtári Intézetének képzési struktúrája kínált szervezeti háttérrel. A korszerű helyismereti munka alapjai című kurzusról az

egyik oktató, **Sándor Tibor** (Budapest) nyilatkozik.

Arra törekedtünk, hogy e szakterület legfontosabb hagyományait lehetőleg teljességgel áttekintsük, ugyanakkor a mindenkori időszerű fejleményeket, ösztönző kísérleteket is megosszuk a kollégákkal. A hagyományosabb témák között szerepeltek a helytörténeti, ezen belül külön is a könyvtártörténeti kutatás és publikáció módszertani fogásai, a helyi tárgyú bibliográfiai és faktográfiai munkálatok technikai. A mindennapi érintkezések és a kultúrákövetítés általános digitalizálódásával mindinkább előtérbe kerültek e területek számítástechnikai kérdései, az elektronikus dokumentumok gyűjtése, előállítása és közzététele a világhálón. Az előadók többségében tagjaink közül kerültek ki. A résztvevők az ország minden tájáról érkeztek.

Tagjaink tájékoztatására honlapot, *Facebook-oldalt* üzemeltetünk, levelező-rendszert működtetünk. Tevékenységünkről rendszeresen beszámolunk az országos és helyi szakmai folyóiratokban. A szűkebb szakmai közösség számára pedig több kiadványt is megjelentettünk az elmúlt három évtizedben. A szervezet közösségi oldalainak és kommunikációjának elsődleges felelőse

Károly Nóra (Szolnok). Kérlek, mutasd be röviden a szervezettel kapcsolatos kiadványok palettáját!

1996-ban – a tatabányai konferencia idején – indult útjára az a tájékoztató hírlevél, amelyben az elnökség a tagságot kívánta informálni az egyesület működéséről és az aktuális eseményekről. A periodika nyolc évfolyamot ért meg, majd a 15. jubileumi konferencia házigazdája Győrben Visszatekintő címmel jelentette meg utoljára az alkalmi kiadványt. Az évente megtartott országos helyismereti könyvtáros tanácskozások dokumentációját tanulmánykötetbe rendezve adta ki a szervezet. Hallgatva az idők szavára, a szolnoki tanácskozás kötetéhez mellékelteként a

korábbi konferenciák kiadványait digitálisan is közzétettük, a békéscsabai ülés szak anyagát pedig már kizárólag elektronikus formában, CD-n adták ki a szervezők. Az egyesület fennállásának 10. jubileumára jelent meg Gáncsné Nagy Erzsébet önálló munkája, amely a HKSZ addigi történetét, kronológiáját és bibliográfiáját foglalta össze 1994-től 2002-ig.

Szakmai egyesület lévén a tagság összetétele jól behatárolható, elsősorban a közkönyvtárak helyismerettel foglalkozó, illetve a téma iránt érdeklődő munkatársait tömöríti. Tagjaink között vannak még iskolai könyvtárosok, egyéb közgyűjtemények és szakkönyvtárak könyvtárosai is. Jelenleg a létszám 70 fő.

Szervezetünk két unikális dokumentummal rendelkezik. A Kertész Gyula Emlékérmét a HKSZ és a MKE Bibliográfiai Szekciója, és **Kertész Gyula özvegye** közösen alapította 2005-ben. Az elismerést évente felváltva ítéli oda az egyik, ill. a másik szervezet vezetősége a tagság javaslata alapján egy személynek. A szervezet másik unikális dokumentuma a kódex. Erről már **Orbáné dr. Horváth Márta** (Győr) adott tájékoztatást:

2002. július 19-én, a váci konferencia be zárásakor került először sor a szervezet kódexének átadására. Ettől kezdve minden helyismereti könyvtáros tanácskozáson a rendezvények záró gesztusa lett, hogy a rendező könyvtár jelképesen átadja a stafétabotot szimbolizáló kódexet a következő évi tanácskozást szervező intézmény képviselőjének. A kódexoldalakokat évről évre Szalai Katalin oklevéliró-grafikus készíti. 2023-ban elkészült a kódex digitalizált változata.

Az, hogy idén a szervezet 30 éves évfordulóját ünnepli, bizonyítja, hogy a HKSZ folyamatosan képes volt a megújulásra. Nem utolsósorban pedig ez egy kiváló közösség, szakmai és – mondhatjuk – baráti kapcsolatokkal, jó hangulatú találkozókkal. Ezt tudjuk ajánlani azoknak, akik csatlakozni szeretnének hozzánk!

**Összeállította
Szalainé Bodor Edit**

Kovács Máté Alapítvány: tevékenyen a hazai könyvtárügy jelenéért és jövőjéért

Fotók: Kovács Máté Alapítvány

A Kovács Máté Alapítványt 1996-ban hozta létre Kovács Máté professzor (1906–1972) családja azzal az elsődleges céllal, hogy civil szervezatként a könyvtár szakos hallgatók tanulmányainak és a fiatal könyvtáros szakemberek tudományos pályájának támogatójává váljék. Célként a professzor emlékének és szellemi hagyatékának ápolása is bekerült az első alapító okiratba. A család az alapítványt működtető kuratóriumba meghívta az akkori könyvtáros tanszékek egy-egy képviselőjét, az első elnök Fülöp Géza, az ELTE Könyvtártudományi Tanszékének vezetője volt. A kuratóriumban a családot kezdetektől fogva egészen tavaly bekövetkezett haláláig Kovács Máté professzor lánya, Kovács Ilona képviselte, aki mindvégig nagy kezdeményező-készséggel, aktívan vett részt a feladatok megvalósításában, valamennyi alapítványi rendezvény lelkes résztvevője, gyakran közreműködője volt, és hatalmas munkát végzett a Kovács Máté-hagyaték dokumentumainak szerkesztésében, sajtó alá rendezésében, digitalizálásának kezdeményezésében is. A jelenlegi kuratórium a legutóbbi alapítóokirat-módosítás során úgy döntött, céljai közé felveszi Kovács Ilona emlékének ápolását is.

Alapítványunk a kitűzött céloknak megfelelő támogató tevékenységét a 2000-es évek elején, Tóth Gyula elnöksége alatt azután kezdhette meg, hogy elnyerte a közhasznú szervezet címet. Anyagi lehetőségeinket a család által adott alaptőke és annak kamatai, valamint a tőlük azóta is rendszeresen

érkező támogatás biztosítja, mindezt könyvtáraktól, korábbi és jelenleg aktív könyvtárosoktól és a személyi jövedelemadó felajánlott egy százalékából érkező összegek egészítik ki. Alapítványunk első székhelye 2012-ig az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) volt, azóta a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ (MTA KIK) fogadja be székhelyként rendezvényeinket.

Az első pályázati kiírások olyan könyvtár szakos hallgatóknak, PhD-hallgatóknak és oktatóknak szoltak, akik Kovács Máté életművével foglalkoztak, vagy olyan szakterületeken – pl. könyvtártörténet, könyvtárpolitika, könyvtárszociológia – kutattak, amelyekkel a professzor is foglalkozott. 2002 és 2017 között összesen nyolc könyvtár szakos hallgató pályázatát, két PhD-hallgató tanulmányainak költségeit és három könyvtár szakos oktató pályamunkáját támogattuk különböző ösztöndíjakkal. Az időszak pályázatai közül kiemelkedtek azok az összeállítások, amelyek Kovács Máté munkásságának korábbi bibliográfiáját egészítették ki a halála után megjelent forrásokkal, és az a PhD-disszertáció, amely a professzor munkásságának egyes időszakait dolgozta fel, emellett 2005-ben alapítványi honlapunk is pályázati kiírás nyomán készült el, és talált a későbbiekben gondos honlapszerkesztőre.

A 2006-os év azért volt kiemelkedően jelentős az alapítvány életében, mert a professzor születésének századik évfor-

dulójáról több rendezvényen is megemlékezhattünk. Az év kiemelkedő eseménye volt, hogy novemberben a professzor szülővárosában, Hajdúszoboszlón emlékkonferenciát tarthattunk. A konferencia előadásait A jövő a múlt és a jelen egyiségére épül címmel a Kovács Máté által egykor igazgatott debreceni egyetemi könyvtár támogatásával 2007-ben önálló kötetben jelentettük meg.

2011 májusában alapítványunk csatlakozott a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) és az Informatikai és Könyvtári Szövetség által Az év fiatal könyvtárosa cím elnyerésére meghirdetett pályázathoz – ösztöndíj formájú különdíj felajánlásával. Az együttműködési megállapodás szerint Az év fiatal könyvtárosa díj pályázatra történő felhívás minden évben úgy kerül megfogalmazásra, hogy abból kiderüljön: a díj mellett

„Az alapítvány anyagi lehetőségeinek mértékében a jövőben is tervezi pályázatok kiírását informatikus könyvtár szakos hallgatók és doktoranduszok számára ”

egy további érdemes pályázó különdíjat kaphat, melyet a Kovács Máté Alapítvány ajánl fel és finanszíroz. A különdíjra érdemes pályamunka kiválasztását „Az év fiatal könyvtárosa” díj kuratóriuma végzi, a kuratóriumi tagok között ott van alapítványunk képviselője is. A különdíjat Az év fiatal könyvtárosa díj átadásával azonos helyen és időben adjuk át: erre minden évben a MKE vándorgyűlésének nyitó plenáris ülése ad alkalmat. 2011 és 2024 között – egyetlen év kivételével – minden esztendőben adhattunk át különdíjat arra érdemes 35 éven aluli pályázónak, és büszkék vagyunk arra, hogy ma is mindannyian megállják helyüket a könyvtáros-társadalomban, sőt: közülük azóta többen a szakma vezető pozícióit töltik be.

Az alapítványnak a 2010-es évek elején az az újabb határozott célja fogalmazódott meg, hogy közönséget mond mindazoknak, akik hozzájárultak a professzor tevékenységének megértéséhez, és programját tovább vitték, újabb és újabb nemzedékekkel ismertették meg – 2012-ben így került sor a *Kovács Máté emlékének ápolásáért elnevezésű emléklap* alapítására. A kuratórium Galovich József celldömlői kerámiaművéstől rendelte meg a Kovács Máté arcképét és fényképeken is sokszor megörökített, jellegzetes kézmozdulatát ábrázoló plakettet. Az emléklap szabályzata szerint a plakettet minden évben a Kovács Máté november 11-i születésnapjára emlékező ünnepélyes kuratóriumi ülésen adjuk át, ahol – az egyéb programok mellett – elhangzik a kitüntetett laudációja, a kitüntetett pedig felidézzi Kovács Mátéval kapcsolatos gondolatait. 2012 óta szinte

minden évben sort kerítettünk az emléklapok arra érdemes személyeknek való odaítélésére. 2016-ban a szabályzat módosításra került, azóta az emléklapok intézmények is megkaphatják. Így került átadásra a professzor születésének 110. évfordulóján az emléklap az évfordulós ünnepségeket szervező hajdúszoboszlói Kovács Máté Városi Művelődési Központ és Könyvtár számára, egy évvel később pedig a Kovács Máté életét és szakmai tevékenységét bemutató 45 perces film alkotógárdájának, az egri egyetem Média-informatika Intézetének ítélte oda a kuratórium a díjat.

A Kovács Máté Alapítvány 2019. május 31-i határozatával publikációs Nívódíjat alapított abból a célból, hogy Kovács Máté bibliológiai koncepciójának megfelelően a koncepcióban kifejtett részterületek megismerésére, népszerűsítésére és elmélyítésére vonatkozó publikált tanulmányokat jutalmazza. A jutalmazandó művek kiválasztására a kuratórium négytagú tanácsadó testület kért fel, amelynek tagjai évről évre monitorozzák a hagyományos és elektronikus könyvtári és rokntudományi szakcsoport tanulmányait, felterjesztésük alapján a kuratórium dönt a jutalmazandó publikációról. A Nívódíj átadására minden évben a korábban már említett novemberi ünnepi kuratóriumi ülésen kerül sor, ahol a díjazott szerző röviden ismerteti publikációjának tartalmát. Az alapítástól eltelt időszakban négy alkalommal volt lehetőségünk a Nívódíj átadására. 2022-ben az elismeréshez a Könyvtárostaná-

rok Egyesülete Iskolai Könyvtári Különdíjjal csatlakozott.

A kuratórium tisztában van azzal, hogy a kulturális emlékeztet napjainkban nemcsak hagyományos, nyomtatott kiadványokra, hanem digitálisan, elektronikusan elérhető szövegekre is támaszkodik, ezért sikeresen kezdeményeztük Kovács Máté kandidátusi értekezése, *A könyv és a könyvtár a magyar társadalom életében* című *antológia kéziratban maradt harmadik kötete* és a *Tudós tanárok – tanár tudósok* sorozatban megjelent, Bényei Miklós által Kovács Máté műveiből összeállított szemelvénygyűjtemény digitalizálását – ehhez az MTA KIK repozitóriumától és az OSZK Magyar Elektronikus Könyvtárától kaptunk hathatós segítséget.

Az alapítvány anyagi lehetőségeinek mértékében a jövőben is tervezi pályázatok kiírását informatikus könyvtár szakos hallgatók és doktoranduszok számára – a korábban összeállított *témakataszterek* teremtik meg ehhez az alapot. Pályázati úton megvalósítható szakmai kihívásnak tekintjük Kovács Ilona kéziratok hagyatékának és a család könyvtárának feltárását, feldolgozását. Továbbra is együttműködünk az MKE-vel Az év fiatal könyvtárosa különdíj átadásában, és folytatjuk a Nívódíjra alkalmas szakmai publikációk díjazását is.

Hangodi Ágnes

Fotó: Magyar Könyvtárosok Egyesülete

Miként lehet a könyvtár élményekkel teli

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) és az Informatikai és Könyvtári Szövetség (IKSZ) által, a fiatal magyar könyvtárosok munkájának elismerésére alapított Az év fiatal könyvtárosa díjat 2024-ben **Szirákiné dr. Kovács Györgyi**, a szolnoki Versegly Ferenc Könyvtár munkatársa vehette át. Az MKE 55. Vándorgyűlésén hagyományteremtő szándékkal megalakult az Év Fiatal Könyvtárosa Szekció, melynek keretében a díjazott is bemutathatta pályaművét.

„Mindig is tudtam, hogy az irodalommal és a könyvekkel szeretnék foglalkozni”

Informatikus könyvtárosként, illetve magyar–angol szakos tanárként szerzett diplomákat, majd irodalomtudományokból doktorált. Mi volt az, ami végül a könyvtár felé vitte pályáját?

Az egyetemi éveim alatt rendszeresen látogattam a kari és az egyetemi könyvtárat, valamint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár több fiókkönyvtárát is. Az Eötvös Collegiumban laktam, és az volt a szerencsém, hogy a collegium épületében két könyvtár is működik, az egyiknek könyvtár szakos hallgatóként én voltam néhány évig a könyvtárosa. Azt mindig is tudtam, hogy az irodalommal és a könyvekkel szeretnék foglalkozni, de amikor magyartanárnak tanultam, láttam, hogy mekkora terhelés van a tanárokon. Könyvtárosként ugyanúgy tudok irodalomtanítással foglalkozni, viszont van időm egy foglalkozást részletesebben kidolgozni, nem kell heti több mint húsz órára felkészülnöm. Emellett tanár szakosként is azt tapasztaltam, hogy nem szívesen állok ki az osztály elé, hogy előadjam a tananyagot, sokkal szívesebben tervezek interaktív és játékos órát, és erre a könyvtárban bőven van lehetőség.

Az év fiatal könyvtárosa címre benyújtott pályázatában könyvtár-

használatot támogató programokról ír. Miért lehetnek ezek fontosak ma egy könyvtárban?

A Versegly Ferenc Könyvtár kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a fiatalokat bevonzza a könyvtárba. Ha valaki gyerekként megszokja, hogy rendszeresen jár könyvtárba, és tudja, hogyan kell kölcsönözni, és milyen más szolgáltatásokat tud igénybe venni, akkor később felnőttként is nagyobb valószínűséggel tér vissza. A foglalkozásaim játékos formában tanítanak könyvtárhasználatot. A szabadulószobáimban az egyik nyom gyakran egy könyv jelzete, és mivel meg kell találniuk a könyvet, így közvetve azt is gyakorolják, hogyan kell a polcon jelzet alapján keresni.

Amikor kötelező olvasmányokhoz terveztem szabadulószobákat, odafigyeltem arra, hogy mindegyik szabadulószobában legyen valamilyen élményelem. Mivel a hosszú kötelező olvasmányok oktatása gyakran kihívás, és nehéz elérni, hogy a diákok elolvasásuk a teljes művet, ezért a foglalkozásokban a popkultúrához igyekeztem közelíteni őket. A szabadulószoba műfajának sajátossága, hogy a résztvevők belekerülnek egy fiktív szituációba, és egy óra alatt kell valamilyen feladatot teljesíteniük. Ezt a szituációt mindig

a kötelező olvasmány világából vettem. Az Egri csillagok szoba azzal kezdődik, hogy feketére festett hungarocellgömbből készített „vasbéklyót” teszünk a diákok lábára, és azt mondjuk nekik, hogy Jumurdsák fogságába estek, és ha nem szabadulnak ki egy óra alatt, akkor el fogja őket vinni janicsárnak. Az Isteni színjáték szabadulószozában a diákok Dantét követve bemennek a Pokolba, és onnan kell kijutniuk. Ezeknek a foglalkozások az előnyét én elsősorban abban látom, hogy élményként adják át a kötelező olvasmány tartalmát. Manapság egyre népszerűbb az oktatásban az élménypedagógia, én is ilyen elemeket szerettem volna beépíteni a szabadulószozába.

Beszélne röviden azokról az újításokról, amelyeket mostani munkája során eddig elért?

A pályázatban három dolgot mutattam be, amiket én kezdeményeztem és szerveztem meg a könyvtárban. Az első az Arcanum-adatbázisra épülő krimijáték. Mielőtt munkába álltam a könyvtárban, éveken keresztül az Ifjúsági részleg rendszeres látogatója voltam. Agatha Christie Kör néven újjáalakítottam az ott működő Krimi Kör, általában havonta egy alkalmat tartottam. Ilyenkor az Arcanum-adatbázisból kerestem egy érdekes bűnügyet, utána olvastam egy kicsit az adatbázisban, összeírtam az ügy szereplőit, a gyanúsítottakat és a szemtanúkat, és szerepleírásokat készítettem hozzájuk. A szerepeket meghirdettem a Facebook-csoportban, és lehetett rájuk jelentkezni. Aznap berendeztük a bűntény helyszínét, aki kapott szerepet, azt játszotta el, a többiek nyomoztak. A nyomozás során meg lehetett vizsgálni a bűntény helyszínét, ki lehetett hallgatni a gyanúsítottakat, és az Arcanumban is rá lehetett keresni az ügyre. Az ötletet ehhez Az én könyvtáram projekt egyik mintaprogramja, a Málnás Elza-gyilkosság adta, de a

mi foglalkozásaink sokkal közelebb állnak a szerepjátékhöz. Most már nem tartok rendszeresen ilyen alkalmat, de néha kérdezzük az ifik, hogy mikor lesz legközelebb, és olyankor megszervezem. Utoljára áprilisban volt, ősszel megint lesz valószínűleg. A másik újításom a kötelező olvasmányokra épülő szabadulószoza. A szabadulószozákat néhány éve jelentek meg a könyvtárakban, és előnyük, hogy szinte bármilyen témában lehet tervezni őket. Két éve jeleztem a könyvtárban a csoportvezetőmnek, hogy szívesen terveznék szabadulószozót kötelező olvasmányokhoz. A könyvtár ezt az ötletet nyújtotta be az NKA innovációs pályázatára abban az évben, és meg is nyerte, ezért a megvalósításhoz pályázati támogatásunk is volt. A megvalósítás során együtt dolgoztam a Gyermekkönyvtár vezetőjével, Munkácsiné Szabó Katalinnal és az Ifjúsági részleg könyvtárosaival, Cserfalvi Katalinnal és Szabó Péterrel, és a tapasztalatok alapján közösen alakítottuk a foglalkozásokat. Akkor négy szabadulószozót terveztem, általános iskolásoknak az Egri csillagokhoz és a Toldihoz, középiskolásoknak az Isteni színjátékhoz és a Toldi estéjéhez. Azóta már elkészült a Szent Péter esernyője és a Rómeó és Júlia szabadulószoza is. Az interaktív regények közös olvasását tavaly ősszel kezdtem el a könyvtár Ifjúsági részlegén. Az interaktív regények főleg angol nyelven íródnak (angolul interactive fictionnek nevezik és IF-nek rövidítik őket), Magyarországon egyelőre kevésbé ismertek. Az a lényegük, hogy egy rövid szakasz után az olvasót választás elé állítják, és

„Könyvtárosként az a célom, hogy megmutassam az olvasóknak, hogy mennyi lehetőség van a könyvtárban, amelyeket érdemes kihasználni”

az olvasó döntése alapján folytatódik a történet. Egy interaktív regénynek több lehetséges befejezése is van. Az interneten rengeteg interaktív regény érhető el. A közös olvasás során kivetítem a regény szövegét, az egyes szakaszokat lefordítom magyarra, és utána közösen megbeszéljük, hogy melyik választási lehetőségre kattintsak. Két Mikszáth-novellát is

feldolgoztam így.

Mennyire fogékonyak a fiatalok az említett foglalkozásokra? Milyen hatása van ezeknek a könyvtárhasználatban?

Nagyon sok pozitív visszajelzést kapunk a foglalkozásokra. Ezek és a könyvtárban működő klubok folyamatosan csalogatják a fiatalokat a könyvtárba, és egy nagyon jó közösség alakult ki az Ifjúsági részlegén. Ahogy mondtam is korábban, bár hivatalosan már nem működik az Agatha Christie Kör, de az ifik rendszeresen érdeklődnek, hogy mikor lesz legközelebb krimi. A szabadulószozákból is azért készítettem újakat, mert volt rá igény. Az interaktív regények közös olvasásakor jó látni, mennyire beleélik magukat a történetbe, ilyenkor mindenki jól szórakozik.

Van esetleg olyan további program, amelyet az említettek közé emelne majd a jövőben, amely szintén tartalmaz innovatív elemeket?

Idén év elején a Felnőttolvasó-szolgálatba kerültem, és most azon dolgozom, hogyan tudnék felnőtteknek is valamilyen hasonló, élményszerű szolgáltatást kitalálni. Egyelőre a könyvtár adatbázisaihoz készítettem játékokat, és fantasyolvasási kihívást szerveztem. A jövőben szeretnék a gyilkos vacsorához hasonló krimijátékot szervezni felnőtteknek.

Miként fogalmazná meg saját szakmai hitvallását könyvtárosként?

Könyvtárosként az a célom, hogy megmutassam az olvasóknak, hogy mennyi lehetőség van a könyvtárban, amelyeket érdemes kihasználni. Ma már annyi különböző formája van a szabadidő eltöltésének, hogy a könyvtárba járás elsikkad mellettük. Szeretném megmutatni, hogy a könyvtárt is érdemes választani.

Szeifer Csaba

Könyvtárakkal a sikeres kulturális turizmusért

Fotó: Magyar Könyvtárosok Egyesülete

Miként került közel a könyvtárak világához, mikor és hogyan dönt el, hogy könyvtáros lesz?

Békéscsabán, az Andrásy Gyula Gimnázium és Kollégiumban humán osztályba jártam, mely meghatározta a későbbi bölcsészettudományi érdeklődésemet és tanulmányaimat. Az informatika világa gyermekkoromtól kezdve foglalkoztatott. 2011-ben nyertem felvételt az SZTE-BTK informatikus könyvtáros alapszakára. Ezt követően elvégeztem a mesterszakot is, melynek köszönhetően kiváló egyetemi oktatóktól sajátíthattam el a kutatásmódszertanhoz, kiadványszerkesztéshez, könyvtári szolgáltatásokhoz és információs technológiákhoz kapcsolódó ismereteket. 2016 augusztusában a Békés Megyei Könyvtár munkatársa lettem, az olvasóterem és zenei részleg könyvtárosa-ként kezdtem könyvtáros pályafutásomat. Már az első hetekben bekapcsolódtam a BékésWiki online enciklopédia szerkesztésébe, így elég hamar kapcsolatba kerültem a helyismerettel. 2017-től részt veszek az intézmény minőségirányítási tevékenységében, melynek lényege a folyamatos fejlesztés, az innovációk adaptálása, a használói igények vizsgálata és kiszolgálása. Ezekre a területekre már egyetemistaként kiemelt fi-

gyelmet fordítottam, ezáltal könnyen azonosulni tudtam a Békés Megyei Könyvtár célkitűzéseivel, segítve az intézmény fejlődését.

Benyújtott pályázatában a könyvtárak kulturális turizmusban betöltött szerepéről ír intézménye példáit bemutatva. Beszélne ezekről röviden?

Napjainkban a könyvtárak rendkívül sokszínű tevékenységet végeznek. A kulturális és művészeti programok (kiállítás, előadás, közönségtalálkozó), az információk és ismeretek elérhetővé tétele, a könyvtári szolgáltatások, a kapcsolódási lehetőségek (például videójátékozás) és a közösségi funkciók a meglévő könyvtárlátogatók, a helyi lakosok mellett a településen ideiglenesen tartózkodó turisták figyelmét is felkeltethetik. Mindez potenciált jelent a könyvtárak számára abban, hogy meghatározó szerepet töltsenek be egy régió kulturális turizmusának élénkítésében, a látogatók számára vonzó látványosságok működtetésében. A könyvtárak kulturális turizmusban betöltött szerepére 2018-ban Mariela Modeva, a bulgáriai Könyvtártudományi és Informatikai Egyetem oktatója hívta fel a figyelmet publikációjában. Pályamunkámban a Békés Megyei

2024-ben a Magyar Könyvtárosok Egyesülete és az Informatikai és Könyvtári Szövetség által felkért kuratórium döntése alapján a Kovács Máté Alapítvány által felajánlott Az év fiatal könyvtárosa különdíjat **Juhász Zoltán**, a békéscsabai Békés Megyei Könyvtár igazgatója kapta. A díjat Szegeden, az MKE 55. Vándorgyűlésén vehette át a díjazott. Interjúnkban a könyvtárak és a turizmus kapcsolódásairól is beszélgettünk.

„Lényegesnek tartom, hogy a könyvtárak a tevékenységük népszerűsítése, új használók megszólítása céljából nyissanak a turisztika felé”

Könyvtár kulturális adottságaihoz köthető turisztikai jellegű szolgáltatásait, programjait ismertettem azzal a céllal, hogy felhívjam a szakmabeliek figyelmét a könyvtárak adottságaira, turisztikai lehetőségeire. A Békés Megyei Könyvtár által fejlesztett *BékésWiki* online enciklopédia – azáltal, hogy gyorsan és egyszerűen elérhető helyismereti információkat közöl – segítheti a turisztikai szereplők tájékozódását, a helyi értékek és a térség megismerését, így hozzájárulhat a régió vonzerejének emeléséhez. A könyvtárosok közreműködésével publikált helyismereti tartalom számos újrahasznosítási lehetőséget hordoz magában (web 2.0-s platformok, socialmedia-felületek, kreatív foglalkozások). A Békés Megyei Könyvtár a Közgűteményi Digitalizálási Stratégia keretében a gyűjteményére és az adatbázisaira építve több, oktatási célú tartalomszolgáltatást fejlesztett (Qulto Education, A békéscsabai 101-es gyalogezred a Nagy Háborúban, helyismereti papírelektronika, Csabai Kalandozások), melyek közül elsősorban a *Városfoglaló webes alkalmazás* rendelkezik turisztikai funkcióval. A tematikus sétával megismerhető egy település és a főbb látványosságok története, támogatja a helyismereti tudás megosztását, közösségi élményt biztosít, a kvízzjáték pedig játékos és interaktívá teszi a tanulási folyamatot. Intézményünk az országos kerékpárosbarát szolgáltatói hálózat tagjaként több, a kerékpáros túrázók igényeit célzó szolgáltatást biztosít: egészségügyi láda, mosdó, szervizcsomag, wifi és tele-

fontöltési lehetőség egyaránt elérhető az épületben. 2024 tavaszától barkácsolás (DIY), gasztronómia, sport és szórakozás tematikában kölcsönözhető használati tárgyak, készségfejlesztő eszközök a könyvtárból – elsősorban a kerékpár, a kerékpártáska és a bogrács kölcsönzése kapcsolódik a turizmus-hoz.

Ez a látásmód miként tud még jobban szélesedni? Milyen további szerepe lehet még a könyvtáraknak a turisztika területén?

Lényegesnek tartom, hogy a könyvtárak a tevékenységük népszerűsítése, új használók megszólítása céljából nyissanak a turisztika felé. Az együttműködések kialakítása, a joggyakorlatok megosztása, a tapasztalatcsere érdekében immár második alkalommal szerveztük meg a „Könyvtárak a sikeres kulturális turizmusért” szakmai továbbképzést, melyre a könyvtárosok mellett turisztikai szereplőket, szállásadókat és szakembereket is meghívtunk. A kerékpárosbarát szolgáltatások szinte valamennyi hazai könyvtárban adottak, érdemes felhívni a turisták figyelmét a lehetőségre. Bizom benne, hogy a kerékpár és az eszköz kölcsönzési lehetőség példabírájú és eredményes könyvtári tevékenységgé válik majd a jövőben. Emellett természetesen figyeljük a szakmai újdonságokat, a turisztikai lehetőségeket, hogy

„Azzal, hogy kilépünk a könyvtár falain kívülre, széleskörűen bemutatjuk sokszínű tevékenységünket, úgy gondolom, hogy profitálhat az intézmény, és növelheti a pozitív megítélését az olvasói körében”

minden lehetőséget az előnyünkre tudjunk fordítani.

Hogy látja, miként tud még kilépni a könyvtár a hagyományosnak mondott funkcióiból?

Színes partneri együttműködések, közös projektek és kezdeményezések – legyenek azok turisztikai vagy kulturális tematikájúak –, valamint az online jelenlétből adódó lehetőségek minél szélesebb kihasználása jelenthet új

feladatokat a könyvtárak számára. Fontos, hogy az újabb funkciók középpontjában mindig a könyvtárak hagyományos feladata álljon, hiszen emiatt töltjük be a többi kulturális intézménytől eltérő szerepet. Például a városismereti séták során lényegében információ- és ismeretátadás történik, a könyvtárakban őrzött tudást adjuk tovább, melynek alapját a polcokon vagy online elérhető helyismereti dokumentumok jelentik. A séta, a helyszínek bejárása színesíti az ismeretszerzést, de alapjában információk hozzáférhetővé tételéről beszélhetünk – mely a könyvtár hagyományos feladata.

Az előbb elmondottakat is szem előtt tartva, miként fogalmazná meg a könyvtárak és a könyvtárosok szerepét napjainkban?

Az elmúlt évek nehezítő külső körülményei ismeretében kijelenthető, egyre nagyobb szükség van a könyvtárak és a könyvtárosok alkalmazkodóképességére, a változásokhoz történő minél gyorsabb és hatékonyabb reagálásra. Ehhez nagyfokú nyitottságra és kreativitásra van szükség a szakmai ismeretek mellett. Az elhivatottság mindig is a szakmabeliek jellemző tulajdonsága volt, erre a továbbiakban is szükség lesz. Ahogyan a felhasználó- és olvasóközpontúságra, mely minden tevékenység magvát és motivációját kell jelentse. Azzal, hogy kilépünk a könyvtár falain kívülre, széleskörűen bemutatjuk sokszínű tevékenységünket, úgy gondolom, hogy profitálhat az intézmény, és növelheti a pozitív megítélését az olvasói körében.

Szeifer Csaba

Fotók: Magyar Könyvtárosok Egyesülete

Vándorgyűlés a napfény városában

Az idei évben Szegeden rendezte meg a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) szakmánk legnagyobb ünnepét, a Vándorgyűlést, amely már az 55. volt a sorban. Az eseményen közel 600 szakember vett részt, így nyugodtan kijelenthető, hogy Szeged a könyvtárosszakma fővárosává vált ebben a néhány júliusi napban.

Az MKE már az esemény év eleji meghirdetése után is többször jelezte, hogy tartalmában és küllemében is megújítják a vándorgyűlést. Ha csupán a számokat nézzük, a közel 600 résztvevő, a 72 előadó, a mindösszesen 174 program koordinálása azt mutatják, minden bizonnyal extra energiák kellett az előkészítéshez és a lebonyolításhoz a szervezők részéről. Az áldozatos munka eredményét a jelenlévők megtapasztalhatták.

Az esemény idei témája, szlogenje **A változás részei vagyunk: mi és MI** volt. Erről beszélt Gerencsér Judit, az MKE elnöke is a nyitó plenáris ülésen elmondott beszédében. Hangsúlyozta, hogy szakmánkat, az életünket érő változások folyamatosak: mindenki érezheti, hogy a mesterséges intelligencia már a mindennapjaink része, az ezzel járó kihívásokhoz a könyvtáraknak, az információs intézményeknek és a könyvtárosoknak is alkalmazkodniuk kell. A kihívásokra adandó válaszokat pedig közösen, közösségként, innovatív gondolkodással megtalálhatjuk, ezt célozták, ebben segítettek legfőképp a Vándorgyűlés szakmai programjai. Meglepetésekből nem volt hiány a többnapos rendezvényen: a plenáris ülésen lejátszották például azt a felvételt, amelyben a Nobel-díjas Karikó Katalin is megszólalt. A Szegedhez sok szállal kötődő tudós pályafutásának korábbi és mostani kutatói információszerzési szokásain keresztül mutatott rá, mennyire fontos az egyre bővülő tudományos publikációk világában a széles körű, gyors hozzáférés, amelyet a könyvtárak biztosítani tudnak.

A nyitó plenáris ülést a köszöntőkkel, a díjátadókkal előben lehetett követni az MKE YouTube-csatornáján, az esemény ITT egyszébe visszanezhet.

A vándorgyűlés újításai között említhető, hogy a szervezők a szekcióüléseket két napra elosztva, tágabb időbeosztással állították össze, így a résztvevők több szakmai programra is be tudtak ülni. Szintén új volt az eseményen a több közösen szervezett szekcióülés: a Múzeumi és a Műszaki, a Helytörténeti és Bibliográfiai, a Gyermekkönyvtáros és a Közkönyvtári Egylet, a Tudományos és Szakkönyvtári és a Társadalomtudományi közös programjai mellett a Zöld könyvtári szekció és a Könyvtárostánárok Egyesülete is együtt valósította meg szakmai eseményét. *A Vándorgyűlésen elhangzott előadások anyagai folyamatosan kerülnek fel a szegedi esemény informatív weboldalára.*

A programban szintén újítás volt, hogy idén három új szekció (Elnöki, Az év ifjúsági könyvtárosa, Marketing) is létrejött, ezek jelenléte, az előadók és témák jól illeszkedtek a szakmai programok közé. Még egy további fontos újítást is bejelentett az MKE Szegeden, miszerint megújult a szervezet arculata, ezzel együtt továbbfejlesztik majd az MKE kommunikációját is a jövőben, az új weboldal is úton van már. És ha már kommunikáció: a vándorgyűlés történéseit – a már említett élő közvetítésen túl – képekben és videókban is folyamatosan nyomon lehetett követni a kap-

„A könyvtárosszakma legnagyobb eseményének, a Vándorgyűlésnek egyik legfontosabb eredménye minden évben az, hogy a kollégák – akik lehetnek határon innen vagy határon túl – találkozhatnak, tanulhatnak egymástól és megtapasztalhatják a szakmai közösségük fontosságát”

csolódó közösségi oldalakon. Az Elnöki szekció utáni rendhagyó divatbemutató szintén a meglepetések között volt, az esemény képes beszámolója a legnépszerűbbek között volt a posztok között.

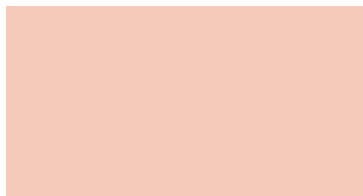
A résztvevők a négy nap alatt számos kiegészítő szakmai program közül választhattak: könyvtárlátogatások (egy kisebb létszámú csoport a szegedi Csillag hörtön könyvtárát is meglátogathatta), kiállítások, könyvbemutatók változatosan színesítették a programot. A Vándorgyűlés idei helyszíne hozta magával a lehetőségeit is, hiszen Szeged kulturális sokszínűsége sok pluszt hozott a rendezvényhez: többek között lehetőség nyílt városi kulturális intézmények látogatására, délelőtti és éjszakai városnéző sétákra, különleges élmény volt, amikor a résztvevők felmehettek a Dóm egyik tornyába is. A szombati kirándulási napon a programok résztvevői megtekinthették Algyő, Mórahalom, Makó, Szabadka könyvtárait is.

Az extrémnek nyugodtan nevezhető júliusi forróságot nem volt mindig könnyű elviselni, de nem volt akadálya a rendezvényeknek. A folyamatos hőséget a szerve-

zők például újratölthető palackokkal (és persze vízzel) segítettek átvészelni, ezzel láthatóan sokan éltek az esemény ideje alatt. Ez a fajta odafigyelés összességében is jellemezte a Vándorgyűlést, hiszen a szervezők, az önkéntesek minden helyszínen folyamatosan elérhetőek voltak a jelenlévők számára.

A könyvtárosszakma legnagyobb eseményének, a Vándorgyűlésnek egyik legfontosabb eredménye minden évben az, hogy a kollégák – akik lehetnek határon innen vagy határon túl – találkozhatnak, tanulhatnak egymástól és megtapasztalhatják a szakmai közösségük fontosságát.

Jövőre Debrecenben jöhet a folytatása. Magasra került a mérce.

Fotó: Tóth Péter

Az esemény a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, az Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete, a SZTE Klebelsberg Könyvtára és a Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár közös szervezésében valósult meg.

Szeifer Csaba

A könyvtárak az év során számos szakmai eseményt szerveznek, több konferenciáról, tanácskozásról már lapunk is beszámolt. A mostani körkérdésünk arra kereste a választ, hogy az eseményeknek lehet-e közösségépítő szerepe a könyvtárosok közösségében.

A könyvtárakat ma már gyakran emlegetik „harmadik” helyként, közösségi térként is, ahol a használók minőségi időt tölthetnek el együtt otthonos, kellemes környezetben, beszélgetnek, közösen tanulnak vagy éppen társasjátékoznak. A kisközösségek létrejöttét, működését, a társas kapcsolatok ápolását értő és figyelő gondnal segítik a könyvtárosok. A társadalmi kohézió erősítése mellett fontos a szakmai közösségépítés is, amelynek kiváló módszereit, jógyakorlatait alakították ki a könyvtároskollégák, az intézmények, szervezetek az elmúlt évtizedekben.

Számos konferencia, szakmai összejövetel, workshop teremt lehetőséget arra, hogy kicseréljük tapasztalatainkat, megismerjük egymás munkáját, közös célokat, fejlődési irányokat fogalmazzunk meg. Az évente megrendezett vándorgyűlések, tematikus konferenciák szakmánk fontos kérdéseinek megvitatása mellett kiváló lehetőséget biztosítanak a kollégáknak a személyes kapcsolatok erősítésére, a mentális feltöltődésre. A közös programok, kirándulások, jó hangulatú beszélgetések a közösséghez való tartozás pozitív élményét erősítik, segítik a különböző könyvtáros-generációk együtt gondolkodását, egymás elképzeléseinek, véleményének megismerését.

Sikaláné Sánta Ildikó
Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged

Az országos rendezvények mellett nagyon erős közösségépítő szerepe van a vármegyei hatókörű városi könyvtárak által a települési könyvtárak munkatársainak szervezett programoknak is.

Könyvtárunk évente több alkalommal szervez kistérségi találkozót, ismeretfelújító tanfolyamot, foglalkozásbemutatót. A felgyorsult változások közepette fontos számukra a pozitív megerősítés, az érzés, hogy kérdéseikkel, problémáikkal nincsenek egyedül, számíthatnak egymás, a közösség támogatására.

Könyvtárosi pályafutásom legelején már megismerkedtem a szélesebb könyvtári világgal, ugyanis tapasztaltabb kollégákkal majdnem minden évben részt vettem közösségünk két meghatározó eseményén, a Romániai Magyar Könyvtárosok vándorgyűlésén, illetve a Kárpát-medencei könyvtárosok csongrádi találkozásán. Ez a két esemény kiegészült a későbbiekben különböző képzésekkel, melyek közül kiemelkedő helyet kap az Országgyűlési Könyvtár pályázata fiatal könyvtárosok számára. A nagyobb, MKE-vándorgyűlésen idén először sikerült részt venni.

Ezen események jellegüknek megfelelően különböző módon járultak hozzá a könyvtárvilág megismeréséhez és a közösséghez való tartozás megerősítéséhez. A kisebb közösségben erősebb volt a helyi, regionális vagy országos problémák megismerése, feltérképezése, egymás támogatása ezek megoldásában.

A tágabb összejöveteleken rájöhettünk, hogy sok esetben ugyanazok a kérdések foglalkoztatják mindenütt a könyvtárosokat, és jó volt látni, hogyan sikerült egyeseknek megoldásokat is találniuk rá. Ezeknek a kérdéseknek a megvitatása összekovácsolt, illetve sok esetben együttműködés is kialakult a megoldások átvételében.

Hasonló célok vezérelték a képzéseken való részvételt is: elsajátítani új megoldásokat, illetve megismerni olyan embereket, akik hasonló problémákkal küzdenek, vagy már megoldásokat is találtak rájuk.

Külön kiemelném az OGYK pályázatának fontos szerepét, mely nemcsak arra volt jó, hogy összekovácsoljon más országból érkező kollégákkal, hanem arra is, hogy bemutasson sok magyarországi könyvtárat. Mindezek nagyon fontos szerepet töltenek be a könyvtáros-közösség megismerésében és megtartásában, személyes kapcsolatok kialakulásában.

Bodnár Róbert
Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár digitális műhely

Komló-Szabó

Ágnes

Bródy Sándor Könyvtár,
Eger

„Itt van az ember [...] itt a sorsa magára hagyva vagy épp együtt valaki mással, itt van az ember, itt van újra, szép mint mindig.” (Háy János)

...itt van a könyvtáros, aki elsősorban ember. S mint ember gyorsan változó világunkban, ahol a közösségi média és az online közösségek virágoznak, nem szeret magára hagyva dolgozni (élni), hanem inkább együtt valaki mással. Mert ahogy a könyvtárak közösségi terek, úgy a könyvtárosok közösségi emberek. A könyvtárszakmai rendezvények pedig összehozzák az embereket, s az így szerzett közös emlékek, közös történetek mentén erős és ragaszkodó közösséget formálnak. Az előadások közötti szünetekben az örömteli és szeretetteljes összetalálkozások, a szakmai és baráti beszélgetések feltöltenek, inspirálnak, s közben új szakmai kapcsolatok alakulnak ki a közös munka reményében.

Heves vármegyében jó példa erre a 15 éve működő DIS-KURZUS módszertani műhely, ahol évi három-négy alkalommal találkoznak a városi, községi, KSZR- és iskolai könyvtárosok. Maga a diskurzus szó eszmeceسرét jelent, ennek megfelelően a Bródy Sándor Könyvtárban valóban eszmeceسرére hívjuk a kollégákat, ahol a résztvevők dinamikus, inspiráló segítséget nyújtanak egymásnak a kurzusokon (találkozókon) – az előadások, sajátélmény-csoportok, gyakorlati bemutatók, a batyus ebéd és az ezek közötti szünetek mozaikszerű kapcsolódásával.

A szakmai rendezvények – legyenek azok nemzetközi, országosak, vármegyei vagy helyi szintűek – közös kávézásai kialakítják az összetartozás, a közösség és a barátság érzését, s hazatérve a munkahelyi kávésbögrénk is újra szép (mint mindig).

Márkus István

Csorba Győző Könyvtár,
Pécs

Szakmai pályafutásom kezdetétől törekszem a könyvtárszakmai kapcsolatok építésére. Pár száz fős baranyai településen kezdtem dolgozni, ahol igyekeztem megszólítani a teljes lakosságot. Szakmai előrelépés volt számomra, hogy a pécsi Csorba Győző Könyvtárban kezdhettem el dolgozni, ahol már megyei, sőt regionális szakmai programokon szerezhettem tapasztalatokat, ismereteket. Itt nemcsak résztvevőként, hanem szervezőként is építhettem ismereteket. A kaposvári egyetemen diplomáztam, így Somogy vármegyében is szert tettem kapcsolódási pontokra. Az általunk négymegyésnek hívott (Baranya, Somogy, Tolna, Zala) szakmai napokon megismerhettem Délnyugat-Magyarország könyvtári hálózatát, eredményeit, amit közvetíteni és átadni lehetett a baranyai városi és községi könyvtáraknak.

A mozgókönyvtári feladatoknak, majd a KSZR-hálózat-építésnek köszönhetően vehettem részt országos programokon, ugyanis nemcsak Budapesten, hanem Győrtől Kecskeméten át Székesfehérváron és Nyíregyházán keresztül Békéscsabáig sikerült megfordulni, és remek tapasztalatokat lehetett szerezni az ottani könyvtárosoktól.

A könyvtárosszakma éves ünnepe egyértelműen a júliusi vándorgyűlés, ahol az igazi szakmai seregszemle mellett régi és új szakmabeli ismerősök találkozhatnak, és a szigorú „szakmázás” mellett lehetőség nyílik kötetlen, személyes beszélgetésekre, kulturális programokon való részvételre. Mindez mélyíti azokat a kapcsolatokat, amelyek a szürke hétköznapokban e-mailen, messengeren vagy telefonon épülnek. Azt gondolom, a közösségépítés egyik sarokköve szakmánkban is a könyvtárszakmai találkozókban való részvétel, ahol a trendek, az új irányok, jógyakorlatok megismerésén túl az emberi kapcsolatokat is lehet ápolni és mélyíteni.

Összeállította:
Szeifer Csaba

SepsiBook „Lapozz élményt!”

Szonda Szabolcs, a Bod Péter Megyei Könyvtár igazgatója, a SepsiBook programigazgatója ekképpen *foglalmaz meg*: „A SepsiBook célja az, hogy Háromszékről is, mondhatni, előben érzékelhesse közönségünk és közösségünk a könyves világ, a kortárs írott kultúra pulzusát. Két kiadás tapasztalatával tarsolyunkban is minden újabb SepsiBook megszervezése izgalmas, tétlen bíró kihívás és feladat számunkra, amelynek a Bod Péter Megyei Könyvtár részéről is örömmel teszünk eleget, főként azért, hogy ismét elhozhassuk Sepsiszentgyörgyre, Háromszékre a romániai és magyarországi könyvkiadói termés legjavát, a mérvadó irodalmi jelenségeket, történeteket, az élményszámba menő művészeti kapcsolódásokat, újabb emlékezetes élményt hozva létre itt, a kultúrák határvidékén.” A programigazgató továbbá elmondta, hogy a szervezésben három fő elv érvényesül: könyvtárhasználati adatok alapján a szervezők szem előtt tartják, hogy mely szerzők és milyen könyvek iránt a legnagyobb az érdeklődés; igyekeznek alkalmat biztosítani a kortárs szépirodalom jeles szerzőivel való találkozásra Sepsiszentgyörgyön; bevonják a szépirodalom keretein túlmenően a teljes körűen értelmezett könyves világ figyelemre méltó történéseit, jelenségeit, folyamatait közönségtalálkozókkal, könyvbemutatókkal, előadásokkal, workshopokkal stb. formájában.

„A Kárpát-medencei kiadók jelenléte, a kortárs magyar és román irodalom képviselői, az esemény összetettsége és színvonala folytán határon túli rangú eseménnyé nőtte ki magát”

összeálló, gazdag és változatos program eseményein vehettek részt. A látogatók száma is jelzi a rendezvény népszerűségét – idén 11 ezer érdeklődőt számlált. A Gombos Zoltán fesztiválkoordinátor által összegzett számadatok önmagukban is beszédesek. De mi van a számokon túl? Nem számszerűsíthető a sokrétű élmény, az előadók és a hallgatóság lelkesedése, a könyvstandokat és irodalmi eseményeket belengő hangulat, a hatalmas tér zsongása, a találkozás öröme, „megerősítve, nem igaz, hogy lankadna az érdeklődés az irodalom, a könyv, az olvasás, egyáltalán a míves, nyomtatott betű iránt”.

A rendezvény címben kiemelt mottója – „Lapozz élményt!” – tömören összefoglalja a könyvélményt és közösségi élményt egybekapcsoló kettős célkitűzést, amelyet

2024. május 23. és 26. között zajlott Sepsiszentgyörgyön a SepsiBook könyvvásár és kortárs irodalmi fesztivál harmadik kiadása. A nagyrendezvény négy napján a Sepsi Aréna 344 négyzetmétere a könyvekkel és az irodalommal való találkozás helyszínévé alakult. A 38 könyvstand közel 50 – köztük nyolc magyarországi – kiadó könyvkínálatát tette elérhetővé az érdeklődők számára, akik emellett a Porond, a Körönd, a JátSZÓtér, a Grund helyszínein mintegy 80 műsorpontból

A SepsBook nem csak a helybeliek számára kiemelt jelentőségű rendezvény. A Kárpát-medencei kiadók jelenléte, a kortárs magyar és román irodalom képviselői, az esemény összetettsége és színvonala folytán határon túli rangú eseménnyé nőtte ki magát. Növekvő népszerűsége tanúsítja az esemény fontosságát. Mindenekelőtt meghatározó a találkozás élménye, a könyvek mellett magukkal a szerzőkkel. Az idei kiadás két díszvendége volt a Kossuth-díjas és évek óta az irodalmi Nobel-díj várományosai között számon tartott Nádás Péter, valamint Gabriela Adameşteanu, akinek négy regénye van lefordítva magyarra. A kiemelt meghívottak közt szerepelt Tompa Andrea és Grecsó Krisztián – utóbbi verskoncerten is fellépett Beck Zoltánnal, a 30Y együttes alapító tagjával és dalszerzőjével –, az erdélyi magyar irodalom képviselőjében a 80 éves Király László, Markó Béla a legújabb verseskötetével, Borcsa János és Demény Péter esszéköteteikkel, Zsidó Ferenc legfrissebb regényével. A fiatal erdélyi szerzők is bemutatkoztak kötetekkel, köztük Sánta Miriám, Sárkány Tímea és Nagy Zalán. Élő, interaktív és drámai, performatív jellege tette emlékezetessé Kemény Zsófi, André Ferenc, Horváth Benji slam poetry estjét – André Ferenc hangsúlyozta a műfaj erős sepsiszentgyörgyi kötődését. A programkínálatot színesítette a beszélgetés Romsics Ignác történezzsel, Balázs Géza nyelvész és nyelvművelő előadása, valamint a találkozás sok más szerzővel és alkotóval.

A könyvhöz kapcsolódóan figyelmet kaptak a könyvillusztrációk, a folyóiratok, az antológiák. A könyvbemutatók, előadások, beszélgetések sorát számos más tartalmas és érdekes esemény, köztük interaktív foglalkozások, workshopok, kiállítások (könyvillusztrációhoz kötődő, valamint fotó- és ikebana-

kiállítás), irodalomhoz kapcsolódó koncertek egészítették ki. Említésre érdemes a rendezvény ösztönművészeti jellege, a társművészetek, kiemelten a zene jelenléte: klasszikus zenei összeállítás vezette be a Kovács András Ferenc emlékére idéző beszélgetést Mészáros Sándor és Markó Béla között; Ada Milea egy gyerekeknek és egy felnőtteknek szóló koncerttel is szerepelt a programban, a helyi zenészek képviselőjében fellépett az Impro-Víziók, a Kelekótya és a Felsőháromszéki Ifjúsági Fúvószenekar.

A SepsBook minden korosztályt megszólít, miközben nagy hangsúlyt fektet a legfiatalabb olvasók, a gyerekek bevonására, a jövő olvasógenerációjáról gondoskodva, szoros összhangban a nagyrendezvény kezdeményezője és egyik fő szervezője, a Bod Péter Megyei Könyvtár programjával és célkitűzéseivel. (A SepsBook további szervezői: Sepsiszentgyörgy Önkormányzata, Kovászna Megye Tanácsa, Bod Péter Megyei Könyvtár, Kónya Ádám Művelődési Ház, Háromszéki Mikes Kelemen Egyesület.) A könyvtár rendszeresen tart gyerekfoglalkozásokat, szervez olvasótáborokat, olvasóklubokat, játékos szövegértelmező foglalkozásokat, olvasási-kreativitási diákvetélkedőket, mindezek szerves folytatásának, kiterjesztésének tekinthetők a SepsBook gyermekprogramjai.

A rendezvény színes, varázslatos gyerekprogramjain pedagógusok irányításával több ezer gyermek vett részt, akik: barangolhattak, többek között, Dániel András kufliirodalmában, találkozhattak

Kiss Judit Ágnes Babaróka-sorozatával, Szabó Enikő román nyelvű meséskötetével, Szócs Imre könyvtárosnak a „kiváncsi diákok lapja”-ban, a Cimborában megjelent írásait egybegyűjtő kötetével, valamint ezek szerzőivel. Sor került a Könyvkelengye átadására, amely Sepsiszentgyörgy Önkormányzata és a Bod Péter Megyei Könyvtár közös ajándéka minden megyeszékhelyi első osztályos kisdíáknak. Az ajándékba kapott magyar, illetve román kötetek szerzőivel, Végvári Imrével és Adina Rosettivel személyesen is találkozhattak a gyerekek. A SepsBook nemcsak a kisiskolások tanintézményeivel, hanem a felsőoktatással is kapcsolatot létesít: idén a rendezvény online elérhető Book-Blogját a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Csíkszeredai és Marosvásárhelyi Karán tanuló három elsőéves hallgató írta.

A SepsBook keretében a Bod Péter Megyei Könyvtár által szervezett olvasásfejlesztési műhelykonferenciára is sor került, az intézmény fennállásának 50. évfordulója alkalmából, magyarországi és erdélyi könyvtárosok és olvasáskutatók részvételével.

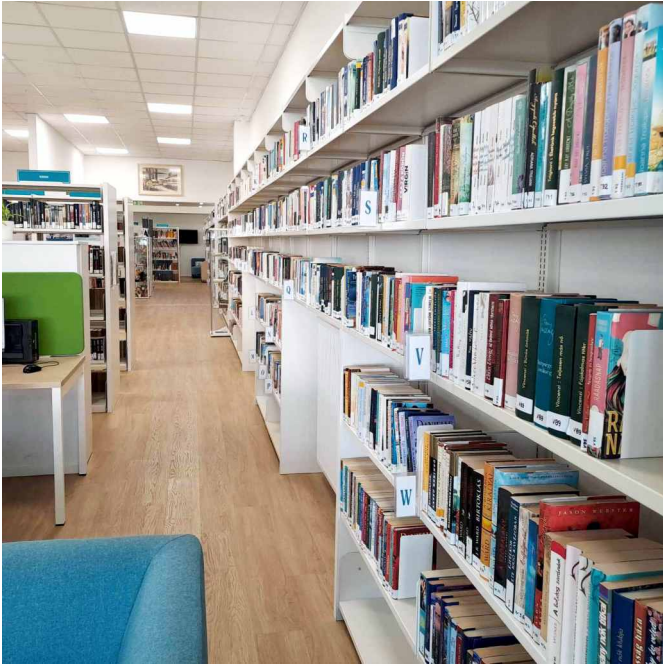
Háromszék megyeszékhelye, Sepsiszentgyörgy etnikailag és kulturálisan is határvidék, kontaktzóna. A SepsBook nem utolsósorban a kultúrák találkozásáról is szól, az érték- és identitásörzés mellett a kapcsolatépítésről, magyar és román kulturális kötelek megerősítéséről, a műfordításnak e kapcsolat fenntartásában és elmélyítésében betöltött szerepéről.

A szervezők rendszerint olyan román szerzőket hívnak előszeretettel, akiknek van magyarul megjelent kötetük. Gabriela Adameşteanu kiemelte a két kultúra egymás mellett való jelenlétének a fontosságát a fesztiválon – számára ez volt az első alkalom, hogy magyar olvasóival találkozott Romániában.

Összegzőképpen, bízunk benne, hogy a SepsBook szervezőinek az elkövetkező években is sikerül elérni a rendezvény célját, amely – Szonda Szabolcs programigazgató szavaival – végső soron nem más, mint „megteremteni azt a közelségérzetet, amelyben a könyv, az olvasás, az irodalom a mindennapok természetes részeként érzékelhető”.

Pieldner Judit

Fotók: FSZEK

Modern könyvtár a főváros peremén – A FSZEK megújult Soroksári Könyvtára

Budapest egyesítésének 150. évfordulóján, két ütemben nyitotta meg kapuit a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 50 év után felújított, korszerűsített fiókkönyvtára FSZEK Soroksári Könyvtár Petőfi 200 Emlékkönyvtár néven.

A korábbi nagyközséget, Soroksárt, Budapest jelenlegi XXIII. kerületét Nagy-Budapest létrejöttével csatolták a főváros területéhez 1950. január 1-jével. Az ún. második városegysítést követően a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár szinte azonnal megkezdte az új településrészekben a könyvtárak átvételét, illetve szervezését. Soroksáron, további 5 könyvtár mellett, már egy évvel később, 1951 szeptemberében megnyitotta kapuit a FSZEK akkori 35. számú könyvkölcsönző fiókkönyvtára.

A könyvtár működésének első 23 esztendejét számos kényszerű költözés jellemezte. Ebben az igazi fordulópontot az 1973-as esztendő jelentette, amikor a könyvtár egy új építésű, részben könyvtári funkciót betöltő épületbe költözött, s ugyanebben az évben elnyerte a Petőfi Emlékkönyvtár címet is. Az új, Grassalkovich úti épület utcafronti részén egy bankfiók kapott helyet, a könyvtári tereket pedig a belső udvaron keresztül lehetett megközelíteni. A könyvtárban működő Fonotéka, valamint helyi alkotók által életre hívott és működtetett Kis-Duna Galéria rövid idő alatt a művészeti élet meghatározó központjává tették az intézményt az 1970-es évek közepétől.

A Soroksári Könyvtár immár 50 éves épületének teljes megújulása 2022 őszén kezdődött meg, amely az épület korszerűsítése mellett számos szolgáltatásbeli újdonságot is hozott a könyvtár életébe.

Az egykori bankfiók területének könyvtári téré alakításával immár 400 négyzetméter alapterületűvé vált tagkönyvtár a Grassalkovich úti utcafrontról is

láthatóvá és kényelmesen megközelíthetővé vált. A könyvtár belső dizájnját, szín- és formavilágát, a bútorok kiválasztását és a dekorációs elemek megtervezését a közeli Ráckevei-Soroksári-Duna-ág ihlette.

Megújult, tágas és napfényes, klimatizált és akadálymentesített olvasói terek, új olvasói gépek, jegyzetelésre is alkalmas, állítható magasságú whiteboard asztalal felszerelt tanulóboxok, 40 ember befogadására alkalmas előadóterem és kölcsönzőautomata, valamint egy könyvkölcsönző-szekrény (locker) is várja az olvasókat nyitvatartási időben és azon túl is. A folyóirat-olvasó nem csupán a helyben olvasásra biztosít kiváló lehetőséget, de kiváló helyszíne a kiscsoportos foglalkozásoknak is.

A 0–24 órás kölcsönzési és visszaadási lehetőséget biztosító locker az egykori bankautomata helyén, közvetlenül a bejáratnál kapott helyet. A külső ajtó nyitására csupán az olvasójegyre van szükség; a locker használatát a mellette kihelyezett útmutató segíti. A könyvszekrény az előjegyzett könyvek átvételére és a kölcsönzött dokumentumok visszaadására egyaránt alkalmas.

További újdonság a közvetlenül a gyerekkönyvtári rész mellett kialakított két baba-mama számítógépes munkaállomás, ahol a FSZEK munkatársa által tervezett két, biztonságos kiságy várja a legkisebbeket. A hajóformát imitáló könyvespolcokkal és a Duna vizének különböző színárnyalatait felidéző bútorokkal felszerelt gyermekarok vidám és kényelmes teret sok óvodás és kiskisakos csoport látogatja havi rendszerességgel.

„További újdonság a közvetlenül a gyerekkönyvtári rész mellett kialakított két baba-mama számítógépes munkaállomás, ahol a FSZEK munkatársa által tervezett két, biztonságos kiságy várja a legkisebbeket”

A könyvtárban számos helyben használható játék (társasok, puzzle, sakk és finommotorikus készségeket fejlesztő gyermekjáték) is rendelkezésre áll. Az olvasók a falra szerelt monitorokról rendszeresen tájékozódhatnak a legfrissebb programokról, illetve a nyitvatartással kapcsolatos tudnivalókról.

A jelentősen felfrisített, korszerűsített

könyvtári állomány idegen nyelvű kiadványokkal, helytörténeti anyagokkal, fotó- és dokumentumgyűjteménnyel (aprónyomtatványok, iskolai értesítők, személyes hagyatékából származó levelezések) is bővült; a könyvtári állomány bővítésekor, desiderata-listát vezetve, a könyvtárosok folyamatosan figyelembe veszik az olvasói igényeket, az egyéni kéréseket. A dokumentumokba RFID-tag kerül, ami az állományvédelem mellett az önkölcsönző és a locker használatához is elengedhetetlen.

Az olvasóinkat a személyes kapcsolattartáson túl a közösségi média felületein is rendszeresen tájékoztatjuk programjainkról és legújabb könyves beszerzéseinkről. Jelen vagyunk a moly.hu oldalon, amelynek polcain folyamatosan frissítjük újdonságaink listáját. 2024 januárjában elindítottuk a FSZEK 120 éves évfordulójára szervezett könyves kihívást 120 év 120 könyv címmel, melyre számos fiatal jelentkezett. Könyvtári családi napjaink és kitelepüléseink iránt is nagy az érdeklődés; ezekre kézműves-foglalkozásokkal, irodalmi totókkal, könyvajánlókkal és további hasznos információkkal készülünk.

Beiratkozott olvasóink döntő többsége tíz év alatti gyermek, illetve nyugdíjas. Az e két korosztály részére szervezett programok mellett, kiemelt feladatként, igyekszünk a fiatal felnőttek és az aktív dolgozók számára is vonzóvá tenni a könyvtárat. Az eddigi kényelmi szolgáltatások (távfizetés, online adatbázisok használata, internetes hosszabbítás, online előjegyzés) mellett 2023 tavaszától újdonság a bankkártyás fizetés lehetősége.

„A tagkönyvtár speciális szolgáltatása a magkönyvtár, amely az éppen aktuális ültetési idény haszon-, dísz- és fűszernövényeinek, valamint különböző gyógynövényeknek a vetőmagjait, palántáit kínálja az olvasóknak”

A könyvtárban való tájékozódást két ponton kihelyezett információs térkép segíti. A könyvtárban létrehozott könyvcserепont az olvasók által ajándékba adott, de állományba nem kerülő dokumentumok között mindenki kedvére válogathat. Az évtizedek óta töretlen népszerűségnek örvendő diafilmek széles választéka mellett „zsákba-macska” könyvekkel is igyekszünk izgalmasabbá tenni a könyvválasztást.

Könyvtárunkat egyre több középiskolás tanuló keresi

fel a kötelező iskolai közösségi szolgálat teljesítése céljából. A diákok többek között az RFID-tagek felragasztásában, a könyvek átnézésében, a feliratok javításában, a könyvtári rendezvények előkészítésében és lebonyolításában, valamint könyvajánlók írásában is segédkeznek.

A XXIII. kerületi önkormányzat támogatásával a könyvtár kertjében sikerült kialakítani egy olvasóligetet, ahol magaságyásban fűszerkert és különböző előadások megtartására alkalmas színpad is rendelkezésre áll. A tagkönyvtár speciális szolgáltatása a magkönyvtár, amely az éppen aktuális ültetési idény haszon-, dísz- és fűszernövényeinek, valamint különböző gyógynövényeknek a vetőmagjait, palántáit kínálja az olvasóknak.

A könyvtár területén található kiállítótér a helyi közösségek, alkotóművészek körében

is közkedvelt: több fotókiállításra és a soroksári sváb közösség hagyományait, emlékeit bemutató rendezvényre is sor került itt az elmúlt időszakban.

A helyi igényekre reagálva – amelyek szorosán kapcsolódnak a XVIII. században ide települt sváb lakosság történetéhez – nem csupán az online adatbázisok és az okoseszközök használatának elsajátításában nyújtunk segítséget, de igyekszünk az érdeklődők számára támogatást nyújtani a levéltári kutatások és a családfakutatás terén is.

A könyvtár és az egyre bővülő, helyi igények kielégítését célzó szolgáltatásainak híre hazai és külföldi szakmai látogatókat is eredményezett, amelyek további tapasztalatcserére teremtenek lehetőséget. Számos, minden korcsoport számára érdekes könyvállománnyal, előadásokkal, foglalkozásokkal és könyvklubokkal, zenés-verses, de tudományos-ismeretterjesztő előadásokkal igyekszünk kiszolgálni olvasóinkat. A könyvtár szoros kapcsolatot tart fenn a kerület kulturális intézményeivel, egyesületeivel, az így kialakult új partneri kapcsolatok tovább színesítik a könyvtárban elérhető programok kínálatát. Az itt megtalálható korszerű eszközök az olvasás mellett csoportos és az egyéni tanulás, pihenés és kikapcsolódás lehetőségét kínálják. A fiatal és az idősebb olvasók is szívesen látogatják a könyvtárat szabadidejükben, nem csupán könyvkölcsönzési céllal, ezáltal értékes helyi közösségek kialakulásának színhelyévé válik a könyvtár.

Szabó Andrea

Forrás: Mocsai Könyvtári, Információs és Közösségi Hely

Minden nap jelen lenni a helyi közösség életében

A Mocsai Könyvtári, Információs és Közösségi Hely 2023-ban az év települési könyvtára lett a 3000 fő alatti lakosság-számú települések között Komárom-Esztergom vármegyében. A sokrétű könyvtári tevékenységekről, a kapcsolatok építéséről és a helyi közösségben való jelenlét erősítéséről szól az alábbi írás.

Mocsa egy 2154 lakosú település a Kisalföld keleti részén, Komárom és Tata között félúton. A népesség összetételét tekintve a 18 éven aluliak aránya 18,7%, a 65 év felettiak aránya 21,4 %, a többi közel 60% munkaképes korú felnőtt és a felsőoktatásban tanuló fiatal.

A faluban két kisebb ipari létesítmény, két mezőgazdasági szövetkezet, kereskedelmi egységek, néhány fős vállalkozások, valamint közeli városokban lévő ipari parkok is sokaknak adnak munkát. Óvoda,

bölcsőde, nyolcosztályos általános iskola működik a településen. A művelődést a közösségi színtér és a könyvtár képviseli. A könyvtár az egyetlen rögzített nyitvatartású hely, amely mindenki számára szabadon látogatható. Ebben a társadalmi és gazdasági környezetben működik a könyvtár, a KSZR keretein belül, a maga 8000 kötetes állományával, heti 20 óra nyitvatartási időben. Főiskolai könyvtáros- és kulturális menedzser végzettséggel, gyepen lévő kolléganőm helyett, átmenetileg látom el a feladatot, nyugdíj mellett. Korábban, negyven évig a komáromi városi könyvtárban dolgoztam, az utolsó években vezetőként.

Ami kihívást jelentett az új környezetben, az a munkaidőm és a nyitvatartási idő egybeesése volt. Míg az előző helyemen egy 12 fős intézményben elkülönültek a feladatok, itt minden részfeladat az enyém. A betérő olvasók igénylik a beszélgetést, a figyelmet, vannak olyan belső munkák, amelyek elmélyülést kívánnak. Kölcsönzési időben szinte lehetetlen ezeket a munkákat végezni. A másik, amivel szembesültem, az az emberek tudatában jelen lévő könyvtárról alkotott kép volt. Más az olvasók összetétele egy városi és egy kis falusi könyvtárban. Mások a programlehetőségek, több a szabadidő a városban, több a munka falun a ház körül, a kiskertben. Ilyeneket hallottam nap mint nap: „*Ugyan minek ide könyvtár? Járnak még egyáltalán könyvtárba az emberek? A gyerekek ma már nem olvasnak, csak a*

kütyükkel játszanak. Jó neked, egész nap csak olvashatsz.” Mindannyian ismerjük ezeket a sztereotípiákat. (Megjegyzem: a kölcsönzés-visszavétel csak a munka töredék részét teszi ki.)

„A lényeg, hogy a könyvtár a mindennapokban is jelen legyen a község életében”

„Amit célul tűztem ki magam elé: változtassak az emberek fejében berögzült könyvtárképen, és bebizonyítsam, hogy a könyvtár közösségek találkozóhelye is lehet, a település dolgozószobájává válhat, teleházként is működhet, irodai szolgáltatásokat nyújthat”

Rigláné Berczeli Mária és Endrei Judit

Amit célul tűztem ki magam elé: változtassak az emberek fejében berögzült könyvtárképen, és bebizonyítsam, hogy a könyvtár közösségek találkozóhelye is lehet, a település dolgozószobájává válhat, teleházként is működhet, irodai szolgáltatásokat nyújthat. Másik célom volt, hogy a gyerekeket bevonzzam a könyvtárba, velük és a szülőkkel kell kezdeni a munkát. A harmadik cél az állomány rendbetétele volt. Az elmaradt selejtezések elvégzése egyes állományrészek kiemelése, tervszerű állománygyarapítás és -alakítás. Aztán elindult a munka, mindjárt elsőként a Digitális Jólét Program (DJP) keretein belül oktatást szerveztem a nyugdíjas korosztálynak az okostelefon-használat témájában. Ez azóta még kétszer megvalósult. A DJP-pályázat eszközei lehetővé teszik, hogy a könyvtárban irodai szolgáltatásokat is lehessen végezni: fénymásolás, nyomtatás, szövegszerkesztés, internethasználat. Ezekkel is sokakat be lehet csalogatni a könyvtárba, és láthatják az itt folyó munkát. Az iskolával nagyon jó a kapcsolat, rendszeresen hívnak zsűritagnak a szaválversenyekre, irodalmi vetélkedőkre. Az alsós osztályok visszatérően járnak könyvcserére, foglalkozásokra. A gyerekeknek rendezvényeket szerveztem, amelyben nagy segítség volt a KSZR anyagi támogatása és a kollégák adminisztratív segítsége. A felnőtteknek irodalmi műsorok, jeles személyiségekkel történő beszélgetések, például Endrei Judittal, vagy pszichológiai, közbiztonsági előadás a rendőrség szakemberével.

A civil szervezetekkel is sikerült jó kapcsolatokat kiépíteni. A Mocsai Népdalkör rendszeresen a könyvtárban tartja foglalkozásait, a Nyugdíjas Klub vezetőségi ülései is itt zajlanak. A Mocsai Faluszépitő Egyesülettel és a Nyugdíjas Klubbal közösen tartjuk a Szilveszteri túrát a Mocsai táblától Mocsai tábláig, a farsang farkán pedig télüző jelmezes felvonulás van a falu utcáin. A nyári napforduló idején meseesttel egybekötött tűzgrást rendezünk a község apraja-nagyjának a könyvtár melletti területen. Ezek az alkalmak a könyvtártól indulnak és ott érnek véget, az udvaron található fedett részen, a kemencénél, ami alkalmat ad egy kis vendéglátásra. Zsíros kenyér, fánk, tea, szilveszterkor forralt bor. Ezek mind a civil segítők összefogásával és az önkormányzat támogatásával valósulnak meg. Elkészült a megyei önkormányzat pályázatának köszönhetően a község identitásfilmje, a forgatás koordinálásával engem mint könyvtárost bízott meg a polgármester. Ez a munka már a helytörténeti, helyismereti munka témakörébe tartozott, ahogy a faluban élő, mocsai képeslapokat gyűjtő lelkes személy előadása is prezentáció keretében.

Csokonai Vitéz Mihály születésének 250. évfordulója alkalmából emléktáblát avatunk a könyvtár falán, a költő mocsai vonatkozásának felkutatása is a helyismereti gyűjteményünk anyagából készült. Csokonai 1798. március 18-án járt Mocsán, és itt írta A fekete pecsét című versét. Az a tény, hogy több civil szervezet tagja is vagyunk, lehetőséget ad arra, hogy a

könyvtár és a művelődési ház rendezvényeinek mindig legyen egy-egy célcsoportja, amelyeknek a rendezvények szólnak. A könyvtárban folyt például a Népdalkör mentorálása is, ahol népdaltanítás és hangszerbemutató, hangszerstanulás része-

sei lehettünk avatott szakemberek segítségével. A 2023-as évben indítottuk a művelődésszervező kolléganővel közösen a papírkosárfonó szakkört, majd egy kis kiállítást is készítettünk a már elkészült munkákból. Ugyanígy zajlott a vármegyei levéltár három előadásból álló foglalkozása, a családfa- és a helyismereti kutatás témakörében.

A lényeg, hogy a könyvtár a mindennapokban is jelen legyen a község életében. Kapcsolódjon az ünnepekhez a hétköznapihoz. Hogyan? Természetesen a maga eszközeivel: az épületével, amely a község központi helyén, a polgármesteri hivatal és a művelődési ház szomszédságában helyezkedik el. Nyitott hátsó résszel, ahol beépített kemence található, udvara összenyitható a játszótérrel és a mellette lévő hatalmas füves területtel. Ezek mind alkalmassá teszik akár felnőtt-, akár gyerekrendezvények megtartására. Adjon helyet a civil szervezeteknek, legyen helyszíne a falu eseményeinek, legyen bázisa iskolai, egyházi táborok eseményeinek. Mutassa meg helyismereti, helytörténeti állományát, az új betelepülőknek például helytörténeti séta szervezésével. Építsen a könyvtári állományra foglalkozások, ismeretterjesztő előadások szervezésével, népszerű könyvek szerzőinek meghívásával.

A kapott elismerésben az önkormányzat támogatása is benne van, a már említetteken túl azzal is, hogy biztosítja a megfelelő könyvbemutató keretet, a megyei ellátórendszer összegén felül. Könyvtárosként jóleső érzés, hogy ebben a faluban a kultúra nem sokadrangú, hanem a megfelelő helyen kezelt kérdés az önkormányzat részéről.

Fontos, hogy minden alkalmat ragadjunk meg, hogy a könyvtár és a könyvtáros részt vállaljon a település életében.

Rigláné Berczeli Mária

A finn könyvtárak bűvöletében

A finn könyvtárak e törvény szellemében dolgoznak, így szolgáltatási palettájuk igen sokszínű. A megszokott alapszolgáltatások mellett kiemelt feladatuknak a digitális írástudás közvetítését, az ehhez szükséges készségek átadását tekintik.

A meglátogatott könyvtárak a főváros agglomerációjában konzorciumi keretek közt működő Helmet (Helsinki Metropolitan Libraries), 78 társult tagot számláló könyvtári hálózatba tartoznak. A hálózat a főváros mellett Espoo, Vantaa és Kauniainen közkönyvtárainak a munkáját koordinálja. Teljes dokumentumállománya 3 200 000 egység, ez 1,2 millió lakos könyvtári ellátását szolgálja.

A legelső úti célunk a zajos belvárosban található **Rikhardinkatu könyvtár** volt. Ez Helsinki legrégebbi közkönyvtára, 1986-ig a főváros központi könyvtára is volt. Az 1882-ben, neoreneszánsz stílusban megnyílt könyvtárépület az első, amely az északi államok területén közkönyvtári célokra készült.

A könyvtár speciális gyűjtőköre a művészetek, különlegessége többek között a kölcsönözhető grafikai gyűjtemény. Nagy figyelmet szentelnek a helytörténeti vonatkozású irodalom gyűjtésének is. Nyáron az épület udvara életre kel, kulturális programokat szerveznek. Több civilszervezet, tudományos és művészeti egyesület talált otthonra a könyvtárban.

Helsinki legújabb közkönyvtára, a **Kalastammi könyvtár** 2024 januárjában nyílt meg a város gyorsan fejlődő kikötőnegyedében, egy bevásárlóközpontban. A könyvtár belső tereit a helyi színhelyű Rune & Berg Design iroda tervezte. Elsődleges céljuk az volt, hogy könnyen elérhető, vonzó

könyvtári környezetet teremtsenek az alapvetően kereskedelmi célú épülettömbben. A könyvtár tervezésébe a környék lakóit is bevonták. A gyerekek izlésvilága is tükröződik a könyvtár igen színes tereiben, így pl. a kanapék a gyerekek gyurmamoddellei alapján nyerték el végső formájukat. A könyvtár nyitott, jól átlátható, tágasságot sugároz. Gyűjteménye nagyrészt gyermekirodalom, az viszont igen sok nyelven. A csoportos foglalkozások céljára kialakított tér játékos, vidám berendezése aktivitásra sarkall. A gyerekek itt önállóan (is) kölcsönözhetnek. Kiemelt célközönségük az óvodáskorú gyerekek, velük külön szakember foglalkozik. A könyvtár a legtöbb könyvtárhoz hasonlóan állatbarát.

„A finn könyvtárak kiemelkedő helyet foglalnak el az ország kulturális életében, a közösségi élet alapvető színterei, társadalmi szerepvállalásuk példaértékű”

Egy magánút keretében 2024 májusában Helsinkiben jártunk, hogy közvetlen tapasztalatokat gyűjtsünk a világszerte elismert finn közkönyvtárak működéséről. A közkönyvtárak tevékenységét Finnországban az Oktatási és Kulturális Minisztérium által kiadott *Közkönyvtári Törvény* szabályozza. A törvény az állampolgárok számára ingyenes és egyenlő hozzáférést kínál a tudáshoz és a kulturális javakhoz, biztosítva az esélyegyenlőséget és az élethosszig tartó tanulást. Kiemelt szerepet szán a közkönyvtáraknak az olvasáskultúra és az íráskészségek fejlesztésében is. A törvény a könyvtárak fontos céljaként jelöli meg az állampolgárok aktív polgári létre való felkészítését is (*ld. Ragnar Audunson tanulmányát*).

A késő art nouveau stílusban 1912-ben közkönyvtári célokra épült, klasszicista hatásokat is felmutató **Kallio-i könyvtár** megnyitása jelentős esemény volt a főváros munkásnegyedében. Ez a negyedik legrégebbi könyvtári épület Finnországban. Lenyűgöző homlokzatával, egyedi, tágas belső tereivel különleges atmoszféra fogadja az ide betérőt. Az épületbe belépve a rotundába jutunk, aminek egyedi hangzás- és látványvilágában rendszeresen életre kel a művészet, az irodalom.

A könyvtárban játékszoba és foglalkoztatótér, meseszoba és egyedi kialakítású zenei részleg is helyet kapott. Az olvasást és az információszerzést kényelmes tanulóhelyek biztosítják, mind az egyéni, mind a csoportos munkára található megoldás, melyet leginkább a bútorok és a többfunkciós térelválasztó elemek mobilitásával érnek el. Kültéri játékokat, szerszámokat, fűrőt, nedvességmérőt stb. is lehet kölcsönözni otthoni használatra. Csakúgy, mint általában a többi könyvtárban, tablet itt is kölcsönözhető. Látványosak és praktikusak a krétával, kézírással polvégekre felkerülő, folyamatosan frissülő olvasmányajánlók. A könyvtár állománya több mint 100 000 könyvtári egység, ennek 80%-a a könyv. Az épület történelmi jellege és a korszerű szolgáltatások egyedülálló kombinációja páratlan élményt nyújt: egyszerre tapasztalhatod meg a megszolgált múlt, a reményteli jövő találkozását a jelen aktivitásában.

Suomenlinna, az „Erőd-sziget”, a főváros népszerű turisztikai látványossága, a világörökség része, a piactértől negyedórás hajóúttal érhető el. Az erőd egyidőben börtönként is működő részében alakították ki a kicsiny, de annál izgalmasabb világot rejtő, enteriőrjében a környező tenger és a kikötő motívumait ötvöző **Suomenlinna-i könyvtárat**. Nyitvatartása igazodik a sziget kisszámú lakosának életformájához: reggel 6 és este 21 óra között áll az olvasók rendelkezésére, viszont könyvtári személyzet hétköznaponként napi hat órában biztosított. A dokumentumállomány kicsi, de van e-book-kölcsönzés, fénymásolás, szkennelés, s például a helyi sajátosságokhoz igazodva a szemétszedéshez is biztosítanak kölcsönözhető eszközöket. A könyvtárban gyakran mutatkoznak be a helyi alkotóművészek. Az idősök képzésére és lelki egészségük, jóllétük támogatására is nagy hangsúlyt fektetnek, e célból rendszeresen szerveznek közösségi programokat is. Az ott lakók a sziget „nappalijaként” tekintenek rá.

Az egyik legismertebb finn könyvtár, az **Oodi** Helsinki szívében található. Tervezésekor a város lakosságának véleményét, ötleteit is kikérték: egy kampány során 2300 ötletet gyűjtöttek be a főváros központi könyvtárával szemben támasztott igényekkel kapcsolatban. A könyvtár nevét (melynek jelentése óda) is közönség-szavazással döntötték el. Az Oodi nemcsak építészeti remekmű, hanem a könyvtári szolgáltatások új generációját is felvonultató „fogalom” ma már. Épületét az ALA Architects finn építésziroda tervezte, és 2018 decemberében nyitotta meg kapuit a nagyközönség előtt, mintegy ajándékká kapta a főváros lakossága a finn függet-

„A látott intézmények kiemelkedően magas színvonalú és szerteágazó szolgáltatásai teljes mértékben igazodnak a helyi igényekhez, az egyenlő hozzáférés valóban minden réteg számára széleskörűen biztosított”

lenség centenáriumi ünneppsorozatának részeként. Az épület lenyűgöző dizájnya a modernitást és a funkcionalitást ötvözi. Az üveg és a fa kombinációja, valamint a hullámzó homlokzat kiemeli a könyvtár egyediségét s a finnek elkötelezettségét a természeti és kulturális értékek megőrzése iránt.

Az első szint ad otthont a közösségi tereknek: kávézónak, a rendezvényteremnek, a főként fiatalokat célzó játéktérnek, egyéb infopontoknak. A második szinten található a kreatív műhelyek, a zenei stúdiók, a 3D nyomtatók, varrógépek, csoportszobák. Ez a szint a közösségi alkotás és tanulás tere. A harmadik szint a hagyományos könyvtári funkciókat látja el: itt vannak olvasótermek, könyvespolcok, a különböző korú gyerekek számára kialakított egyedi terek. Az üvegtető alatt elhelyezkedő olvasóterem egész nap természetes fényben fürdik, ami nyugodt és inspiráló környezetet teremt az olvasáshoz és a tanuláshoz. Az olvasók által előjegyzett könyveket szintén itt lehet átvenni, itt találhatóak tájékoztatópontok, és itt dolgoznak több dokkolópont érintésével a könyvtárban szolgálatot teljesítő robotok, amelyek előre megtervezett útvonalakon szállítják a könyvekkel teli ládákat.

A könyvtár százezer kötetes könyvgyűjteménye mellett bővelkedik a kölcsönözhető játékokban is, de DVD és hangoskönyv, kotta, játékprogramok egész sora is kölcsönözhető. Az Oodi gyűjteménye 17 különböző nyelven kínál könyvet, minden

korosztálynak. Ezen a szinten több fa és dísznövény biztosítja a természetes közegget, a hatalmas üvegfelület a könyvtár természetes megvilágítását szolgálja, egyben egy végtelen hullámzó, nyitott tér érzetét kelti, ahol az egyén egyidejűleg élheti át a valamihez való tartozás és az egyediség élményét. Ezt segíti a nyitott terasz, melyre lépve a látogató a finn Parlamenttel találja szemben magát. Lenyűgöző dizájnja, a sokféle tevékenység és a nyílt közösségi szerepvállalás mind hozzájárulnak ahhoz, hogy az Oodi Helsinki egyik legfontosabb és leglátogatottabb kulturális és társadalmi központjává vált a megnyitása óta eltelt öt év alatt, 2023-ban közel 2,5 millió látogatója volt. Az IFLA 2019-ben az Év Könyvtárává választotta. Az Oodi példaértékű intézmény, amely jól tükrözi Finnország elkötelezettségét a kultúra, az oktatás és az innováció iránt.

A finn könyvtárak kiemelkedő helyet foglalnak el az ország kulturális életében, a közösségi élet alapvető színterei, társadalmi szerepvállalásuk példaértékű. Több ponton tapasztaltunk meglepő eltérést. A magyar könyvtárakkal ellentétben, jelenlegi gyakorlatukhoz képest például szárnyalnak a zenei gyűjtemények, s még az itthon felfelé kúszó forgalmi adatokhoz mérten is rendkívül nagy a látogatottság. Csakúgy mint nálunk, a könyvkölcsönzés továbbra is igen népszerű, viszont épp

most a hálózatban négy „kihívás” zajlik párhuzamosan: egy az olvasásfejlesztést, egy-egy a film- és zenei kultúrát célozza meg, egy pedig az igényes játéktevékenységet szolgálja. Üdítő volt látni, ahogy a lakosok a legnagyobb természetességgel vetik bele magukat a legkülönbébb alkotótevékenységekbe, mindig dolgozott valaki a 3D-nyomtatóknál, a zenei stúdiókban vagy épp a varrógépeknél. A látott intézmények kiemelkedően magas színvonalú és szerteágazó szolgáltatásai teljes mér-

tékben igazodnak a helyi igényekhez, az egyenlő hozzáférés valóban minden réteg számára széleskörűen biztosított. Az egyenlőség a finn politikai kultúra alapelve, így egyáltalán nem volt meglepő, hogy koedukált mosdókkal, szivárványpolcokkal s mindenütt többnyelvű feliratokkal találkoztunk. Utazásunk célját elérte: tanultunk, inspirálódtunk, s megbecsült könyvtárosnak éreztük magunkat Helsinkiben.

Sóron Ildikó – Szabó Andrea

Fotók: A szerző képei

„Amire a legbüszkébb lehetek, hogy Abilene-i vagyok.”

Az Eisenhower Elnöki Könyvtár

Dwight David Eisenhower 1890. október 14-én született Abilene-ben, Kansas államban. A kisváros alig kétórányi autóútra található a kontinentális Amerika földrajzi középpontjától, s az Oz, a nagy varázslóból ismert, klasszikus tornádóktól sújtott középnyugati vidék alig hétezer fős kisvárosa. Folytatva a Truman Elnöki Könyvtárral megkezdett sorozatot, a hidegháborús korszak következő amerikai vezetőjét és legfőbb emlékhelyét mutatom be 2014-es és 2023-as kutatási élményeim alapján.

A hely embere

Eisenhower – avagy ahogy az 1952-es elnökválasztási kampány reklámja nyomán az amerikai közvélemény becézi: Ike – hét fiúgyermek közül a harmadikként született Abilene-ben. Emlékhelye attól is különleges, hogy az elnöki könyvtár és múzeum mellett a szülői ház is részét képezi a közgyűjteménynek. Sőt, az Eisenhower család háza már Ike elnöksége előtt *megnyílt a nagyközönség számára*. Miután sikerre vezette a szövetséges erőket Európában, 1945. június 22-én szülővárosában elmondott beszédében – ahonnan a címben szereplő idézet is származik – kifejezte hálóját Abilene lakosságának, amely emlékhelyéből mind a mai napig jelentős turisztikai bevételre tesz szert. Az amerikai elnöki könyvtárak egyik turisztikailag rendkívül hatékony eszköze az az útlevel, amelyet minden szolgáltatási egységénél ingyen lepecsételnek, s amennyiben összegyűlik az összes pecsét, valamely könyvtárigazgató által különleges jutalomban részesül a történelembarát turista. Így számos látogató a „cross country” utazása vagy szisztematikus elnöki körútjai során felkeresi a szinte az USA közepén található múzeumot.

Ugyanis ez az amerikai elnöki könyvtári hálózat egyik legnehezebben elérhető egysége, ahova a 90-es években *kisrepülőgéppel lehetett eljutni*. Napjainkra annyival javult a helyzet, hogy a Greyhound távolsági

busztársaság egyik járata megáll az autópályához legközelebb eső hotelnél. Külön kiemelném, hogy a könyvtár és múzeum munkáját több tucat lelkes önkéntes segíti, akik akár a kutatók helyi szállításában vagy vendégek fogadásában, programok szervezésében vesznek részt. Ugyanis szinte kézzől kézre adják a környékbeli nyugdíjas tanárok, értelmiségiek, történelemkedvelők a messziről jött kutatókat, és segítik a könyvtári nyitvatartáson kívüli szabadidejét kellemesen eltölteni. A könyvtár így a kistelepülés számára a turistaattrakción túl egy igazi kulturális központ és a kistelepülés mindennapjainak aktív szereplője.

A generális és elnök

Eisenhower második világháborús tábornokként is már világraszóló ismertségre tett szert. Bár híres mottója, hogy „a tervek semmik, a tervezés minden” („plans are worthless, but planning is everything”), a háborús tervezési osztály vezetőjeként és a szövetséges erők európai főparancsnokaként jelentősen befolyásolta Európa háború után „újratervezését”. Ráadásul nemcsak a politikusok körében fordult meg számos alkalommal a világháború éveiben, de a katonái körében rendkívül humánus és empátikus vezetőként maradt meg emléke. Az életéről szóló kiállítás ugyanis számos esetben oral history és visszaemlékezések révén idézi fel személyét. Bár a

„A könyvtár így a kistelepülés számára a turistaattrakción túl egy igazi kulturális központ és a kistelepülés mindennapjainak aktív szereplője”

Az Eisenhower Elnöki Könyvtár múzeumi állandó tárlata

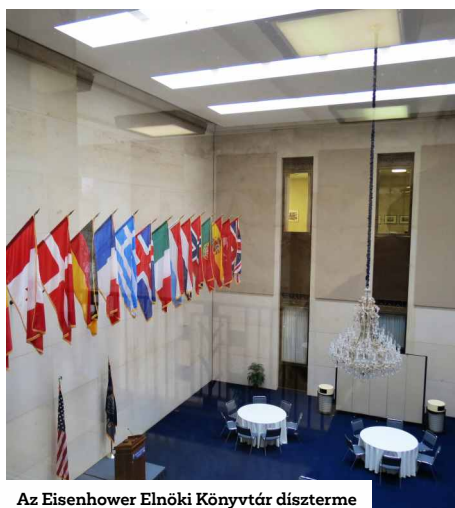
Hungarika a világ túlfelén?

fegyvernagyvást követően is fontos pozíciókat tölthetett be – úgymint a Columbia Egyetem rektora vagy a NATO főparancsnoka –, de népszerűsége miatt már Harry S. Truman is felkérte alelnökjelöltként az 1948-as kampány során. Végül egy turnussal később a republikánusok felkérését fogadta el, s idővel az USA egyik legnépszerűbb elnökévé vált.

A Covid-19-világjárvány lezárásokkal terhelt hónapjai során a múzeum jelentős megújuláson esett keresztül. Amíg 2014-es látogatásomkor Eisenhower katonai karaktere volt hangsúlyosabb, mára elnöki szerepköre egyenrangúvá vált a háborús részvételével. Ráadásul a hidegháborús szembenállás léggömbje miatt rendkívül letisztultan kék (amerikai), vörös (szovjet) és sötétszürke (történelmi előzmény vagy magyarázat) színű háttérrel ellátott poszterek és feliratok segítik megismerni az 50-es évek szembenállását. A történelmi előzmények különösen érdekesek annak fényében, hogy számos Európában megismert innovációt az 50-es években meghonosított Amerikában, vagy hasonló kihívások érték újra elnökként. Ilyen például a német mintára kiépített államközi autópálya-hálózat, amely mind a mai napig Ike nevét viseli. Magyar látogatóként külön érdekes, hogy amíg a korábbi tárlat az '56-os forradalmat mint jelentős szovjetellenes felkelést emelte ki, a kurrens tárlat elsősorban az azt követő menekültválságot és a befogadás kezelését mutatja már be.

Mint a vázlatos életútból kiderülhetett, a modern kori egyetemes és hadtörténelem kutatóinak valóságos kincseshányát jelent az Eisenhower Elnöki Könyvtár. Már a hazánkra vonatkozó második világháborús tervek, forgatókönyvek vagy a magyar diplomácia törekvéseinek amerikai katonai fogadtatása is rendkívül kecsesítő témát jelentenek. Azonban az 1956-os magyar forradalom és menekültválság révén jelentős, több százezer oldalnyi magyar vonatkozású iratanyag is megtalálható a levéltári írtokozatban.

A diplomáciai és politikai iratokon túl a legjelentősebb értéke a menekültek segélyezésére létrehozott elnöki különbizottság iratanyagának van, hiszen ebből rajzolódik ki igazán az amerikai társadalom segíteni akarása. A házassági felajánlása-

Az Eisenhower Elnöki Könyvtár díszterme

„Mint a vázlatos életútból kiderülhetett, a modern kori egyetemes és hadtörténelem kutatóinak valóságos kincseshányát jelent az Eisenhower Elnöki Könyvtár”

soktól kezdve több tízezer munka- vagy szálláslehetőségen át az ösztöndíjakig megannyi módon próbálta segíteni a McCarthy-féle kommunista boszorkányüldözést még el nem felejtő közvélemény a sztálinista diktatúrát alig két hétre megdöntő magyarokat. Így ennek a nagymértékű társadalmi szolidaritásnak a megnyilvánulásával jelentősen árnyalható a huszadik századi egyetemes történelmi könyvekbe hazánkat önálló fejezetként elhelyező 1956-os forradalom "amerikai története".

Eisenhower Elnöki Könyvtára Trumanéhoz hasonlóan nemcsak kiváló példája a város híres szülöttje gondozott kultuszának, de bizonyítja, hogy mennyire nagy hatással tud lenni egy közgyűjtemény egy kistélepülés életére. A többfajta közgyűjteményi formát egyesítő intézmény pedig irigylésre méltóan képes kiszolgálni a közelről s távolról egyaránt érkező kutatókat munkájuk során. Így könnyedén otthonosan érezhetik magukat a látogatók azon a vidéken, amit Ike csak „Amerika szíveként” írt le (*very heart of America*).

Máté Zsolt

Az írás Az 1956 utáni menekültválság és a magyar emigráns közönség a hidegháború idején című KFI-FK-1 135586 azonosító számú pályázat támogatásával készült.

KÖNYVTÁRI TREND/ JELENTÉSEK

2015-2022 / 2023 / 1.

A KÖNYVTÁR-
STATISZTIKAI
MÓDSZERTAN

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

Könyvtári trendjelentések – könyvtárosoknak

Milyen irányba tart a könyvtárak világa Magyarországon? Milyen korszerű szolgáltatások terjednek leginkább? Mik azok a felhasználói igények, amelyekre érdemes több figyelmet fordítani?

mint például a helyben használat vagy a kölcsönzés. E részben többek között azt láthatjuk, hogy a könyvtárhasználat területén a trendek szerint a regisztrált és aktív használók száma egyaránt növekszik, ami azzal hozható összefüggésbe, hogy a Covid-19-járvány miatt bekövetkezett személyes

sítik előnyben. Az adatok azt mutatják, hogy egyre több könyvtárban tesznek elérhetővé olyan távoli elérésű szolgáltatásokat, mint a dokumentumok kölcsönzési idejének távoli meghosszabbítása, a táv-előjegyzés, az online fizetés és a távoli másolatkészítési szolgáltatás lehetősége. Az ötödik jelentés három részben ismerteti a könyvtári rendezvények tendenciáit: a könyvtári programok, képzések és az azokon részt vevők számának, továbbá a könyvtári rendezvények, rendezvénykategoróriánkénti alakulását. E jelentésben többek közt az olvasható, hogy a könyvtári programokon, képzéseken (2022-ben) bekövetkező 36 százalékos részvétel-növekedés jelentős változásnak tekinthető. A hatodik rész főként a könyvtári állomány mennyiségének, összetételének, valamint gyarapodásának változásait is-

Többek között ezek azok a kérdések, amelyek megválaszolásában támpontokat adhat a tizenkét tematikus elemzést tartalmazó, *Könyvtári trendjelentések* című kiadványsorozat, ami a hazai könyvtári rendszer elmúlt nyolc évben bekövetkezett főbb változásait mutatja be. A kiadványsorozat elemzései az országos könyvtárstatistikai adatgyűjtésből nyert adattáblák adatainak felhasználásával készülnek, így a sorozat első része, a Könyvtárstatistikai módszertan egyfajta bevezetőként az országos könyvtárstatistikai adatgyűjtési program legfontosabb fogalmait és alapadatait mutatja be. A második rész a Magyarországon működő könyvtárak számának változását ismerteti többféle szempontból. Többek között szó esik benne a fenntartói adatokról is, amelyek esetében szembeötlő, hogy az alapítványi fenntartású könyvtárak száma az elmúlt években jelentős mértékben nőtt, ugyanakkor a könyvtárak fenntartói legnagyobb arányban továbbra is a települési önkormányzatok maradtak. A harmadik rész a könyvtárhasználók számának és korösszetételének tendenciáit mutatja be. A negyedik olyan országos könyvtárhasználati trendeket vázol, mint a személyes és távhasználat, illetve a könyvtárhasználat különféle egyéb olyan szegmenseinek alakulása,

jelenlétet igénylő könyvtárhasználati aktivitás drasztikus visszaesését követően az aktivitási kedv egyre inkább visszatérni látszik, ugyanakkor a számok azt mutatják, hogy ez a visszatérés elhúzódik, viszonylag lassú ütemben valósul meg. A járvány idején a könyvtári távhasználatok száma nőtt, és érdekes módon a pandémiát követően (némi visszaesés ellenére is) összességében véve továbbra is növekvő tendenciát mutat. Ebben szerepet játszhatnak a kényelmi szempontok, illetve az is, hogy a szolgáltatás-digitalizáció terjedése, illetve az informatikai ellátottság javulása számos új távhasználati szolgáltatás megjelenését teszi lehetővé, de persze lehetséges az is, hogy az olvasók egyszerűen csak szeretnék időt spórolni, és ezért sokan közülük – ha tehetik – inkább a távhasználatot része-

„A könyvtárvilág trendjeinek figyelését, így a Könyvtári trendjelentések című kiadványsorozatot is azok számára ajánlom, akik szeretnék könyvtárukat a korszerűség irányába fejleszteni”

merteti. A könyvtári állomány összetétel-változásának vonatkozásában nem meglepő, de érdekes tény, hogy összességében a digitális és az e-könyvek száma tendenciaszinten az elmúlt években növekedést mutatott, míg a hagyományos dokumentumoké csökken ugyan, de még így is az utóbbi van többségben. A hetedik és nyolcadik rész a könyvtárakban rendelkezésre álló információtechnológiai ellátottság és IT-szolgáltatások fontosabb jellemzőit szemlélteti, tehát egyrészt azt, hogy mennyire vannak ellátva a könyvtárak informatikai eszközökkel, másrészt arról ad információkat, hogy ezen eszközök használata által hogyan alakulnak azon szol-

gálatások, amelyek biztosítása nagymértékben függ bizonyos informatikai eszközök meglététől. A kilencedik rész specializáltan a szakkönyvtári funkcióval is rendelkező könyvtárak kutatástámogatáshoz kapcsolódó szolgáltatásairól ad áttekintést. Akárcsak a távhasználat esetében, így egyéb szolgáltatások tekintetében is megfigyelhetők pozitív tendenciák. Ilyen például azon intézmények számának növekedése, amelyek különféle kutatási adatok menedzselésére vonatkozó szolgáltatást nyújtanak. A könyvtári szolgáltatások akadálymentesítésére irányuló törekvések eredményeit a tizedik rész szemlélteti. A teljes akadálymentesség biztosítása számos kihívással jár a könyvtárak számára, hiszen nemcsak az épületbe történő bejutást kell biztosítani, hanem a belső közlekedést is akadálymentessé kell tenni. Ez utóbbi keretében foglalkozni kell többek között a belső ajtók és folyosók megfelelő szélességének kérdésével éppúgy, mint a küszöbök és a túl magasra helyezett vil-

lanykapcsolók problémájával. Az OSAP (Országos Statisztikai Adatfelvételi Program) e téma legfőbb területeit méri, és ezekből az adatokból összességében az látszik, hogy komoly javulás tapasztalható a könyvtárak akadálymentesítése területén. A tizenegyedik rész a könyvtárak számára rendelkezésre álló emberi erőforrások témáját taglalja. A könyvtári dolgozók létszámának és szakmai összetételének tekintetében a korábbi trendek tovább folytatódnak, azaz a dolgozói létszám, illetve a könyvtáros szakképesítettek létszámának csökkenése mellett az egyéb (nem könyvtáros) felsőfokú végzettséggel rendelkező könyvtári dolgozók részaránya nőtt. A trendjelentések utolsó része a hazai könyvtárak gazdasági adatait taglalja. A jelentés főbb altémakörei a következők: összes bevételek és kiadások, főbb bevételi források és kiadási célok. E részben többek közt arról olvashatunk, hogy a könyvtárak bevételi forrásai nemcsak ugyan emelkedni látszanak, de ez

az emelkedés az inflációval hozható összefüggésbe, ugyanakkor a kiadási oldalon is a bevételekhez hasonló mértékű változás figyelhető meg. A kiadási oldal növekedésének oka részben a személyi juttatásokra fordított kiadások változása, amelyek esetében jelentős emelkedés látható, és ez részben a garantált bérminimum növekedésével és a közművelődési dolgozók béremelésével, az infláció, illetve a megnövekedett rezsiköltségek hatásával magyarázható. Mivel a társadalomstatisztikai trendek bizonyos szegmensei a fejlődésről, illetve a korszerűséghez való igazodásról szólnak, ezért a Könyvtári trendjelentések című kiadványsorozatot is azok számára ajánlom, akik szeretnék könyvtárukat a korszerűség irányába fejleszteni.

Erdélyi Károly

Megújult az OSZK

Jeles napok

elnevezésű online tartalomszolgáltatása

Teljes körűen megújult és kibővült az ünnepeinket és évfordulóinkat feldolgozó legnagyobb hazai digitális gyűjtemény, az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) Jeles napok elnevezésű online tartalomszolgáltatása.

A nemzeti könyvtár égisze alatt 2007 januárja óta működő online tartalomszolgáltatás informatikai és arculati szempontból is megújult. A közel 1800 ünnepoldalt tartalmazó digitális összeállítás a magyar és az európai ünnepekhez kapcsolódó irodalmi műveket, szakirodalmi szövegeket, valamint a nemzeti könyvtár gyűjteményének dokumentumait is bemutatja.

A *Jeles napok* című szolgáltatás első változata oktatási segédanyag volt, amely a Neumann-házban készült. A szolgáltatást 2007. január 1-jétől az Országos Széchényi Könyvtár tematikus honlapjaként érhető el a felhasználók. Az indulás óta eltelt csaknem két évtized tette szükségessé, hogy a honlap informatikai és arculati szempontból is megújuljon. Az újragondolt tartalomszolgáltatás, amely további ün-

nepoldalakkal és az OSZK gyűjteményének több száz dokumentumával gazdagodott, a szerkesztők szándéka szerint a későbbiekben is folyamatosan gyarapodik és bővül.

A Jeles napok mint alapvetően oktatási tartalom a kalendárium, a nemzeti ünnepek, a világi és az egyházi, valamint az egyházi eredetű ünnepek, a történelmi, az irodalmi évfordulók, a világnapok és egyéb kiemelt magyar és nemzetközi napok témakörében kínál hiánypótló, több műveltségterületen is használható ismeretanyagot. Mára 1028 évforduló, 691 ünnep, ebből 300 egyházi ünnep, 45 jeles nap, továbbá 1124 kiemelt magyar nap és 278 világ- és nemzetközi nap leírása olvasható benne.

A Jeles napok az iskolai munkát – tanórakészítést, óravázlatok készítését, tananyagrészek kibontását, ünnepek, vetélkedők, szabadidős programok szervezését – is segíti. A folyamatosan gazdagodó, hiánypótló gyűjtemény a felhasználók más csoportjai számára is hasznos, művelődéstörténeti ismereteket közvetít.

A szolgáltatás a nemzeti közgyűjteményekben őrzött kulturális javak ernetőfelületének is tekinthető, amely jelenleg a Magyar Elektronikus Könyvtár mellett a Petőfi Irodalmi Múzeum által működtetett Digitális Irodalmi Akadémia anyagait használja fel.

Továbbiak:

oszk.hu

Fotók: Visky Ákos László

Átadták az Országos Széchényi Könyvtár piliscsabai archivális raktárát

Piliscsabán július 30-án adták át az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) Archivális Raktárának új épületét. A tartós archiválási kötelezettséggel érintett dokumentumok megfelelő tárolására, 100 éves időtartamra tervezett raktárban 10 ezer négyzetméter áll rendelkezésre. Az épületben az OSZK által bekért és őrzött köteles példányokat, folyóiratokat, mikrofilmeket és egyéb könyvtári dokumentumokat tárolják majd.

Az épület tömegformálásával egy könyvet mintáz: a megformált könyv gerince fogja össze az épületet ellátó belső gépészeti-műszaki funkciókat. A bejárati homlokzat domináns eleme a felnagyított falevél formájú perforált záróelem, amely utal az erdő-levél-fafeldolgozás-papírkönyv folyamatára, mutatja az organikus összetartozást a magányos épületet őrző erdővel, áttörtségével pedig az idő múltát, az anyagok és a papír öregedését sugallja.

Az épület átadóünnepségén beszédet mondott Hankó Balázs kultúráért és innovációért felelős miniszter, Demeter Szilárd, a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ elnöke, Rózsa Dávid, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója, aki beszédében a nemzeti könyvemlékezet nagytemplomának nevezte a raktárát, amely mostantól a Pilis csendjében őrzi az írott magyar kulturális örökséget, hozzátette, az épület védi a kultúrát, az erdő pedig átöleli a könyvet formázó épületet. Rózsa Dávid a raktár létrejöttében megkerülhetetlennek nevezte a 2020-ban elhunyt Szócs Géza, az Országos Könyvtári Kuratórium egykori elnökének szerepét, kiemelte azt is, hogy az építkezés előmunkálatai az OSZK korábbi főigazgatója,

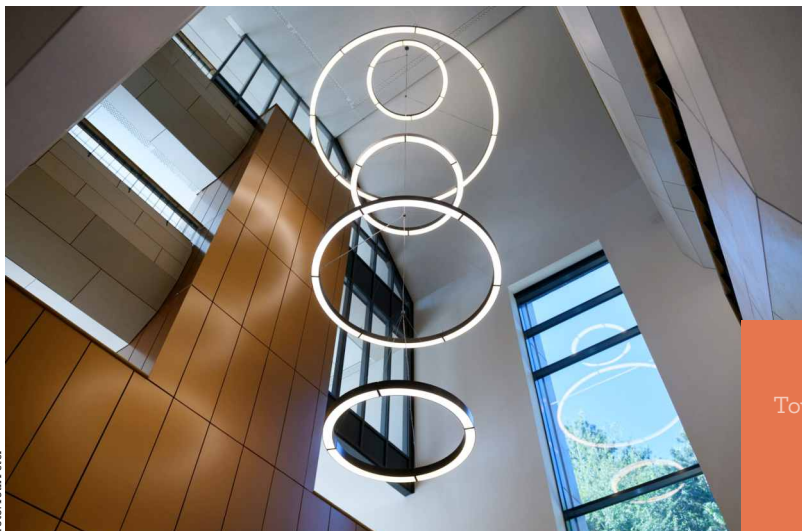
Tüske László vezetése alatt kezdődtek meg. Az archivális raktár 2021 és 2023 között a Makovecz Imre Bástyája projekt keretében az OSZK archivumainak elhelyezését szolgáló archivális raktár fejlesztéséről szóló kormányhatározat alapján valósulhatott meg.

A 81 000 polcfolyóméter befogadóképességű könyvraktárban egy speciális szerverterem, restaurálólabor, restaurátor- és kötészet-műhely, illetve digitalizációs központ is működik majd. A raktárban speciális rendszerek biztosítják a do-

kumentumok megőrzését, például zsilipes rendszer, tűzvédelmi rendszer és tartószerkezeti rendszer. A világon egyedülálló raktárépületet Turi Attila Kossuth- és Ybl-díjas építész tervezte.

A tervek szerint 2026 végéig költöznek az épületbe az OSZK állományának úgynevezett vaspéldányai, amelyek a beérkezett köteles példányok közül az olvasótermi használatra nem, kizárólag megőrzésre átvett példányok. Itt valósulhat meg a nemzeti bibliotéka digitális objektumainak georedundáns módon történő hosszú

távú megőrzése is, több mint 50 évnyi gyarapodási helyet biztosítva a nemzet emlékezte számára.

Fotó: Tóth Péter

Továbbiak:

oszk.hu

Fotó: OSZK

Augusztus 20- a alkalmából kitüntetett könyvtárosok

Nemzeti ünnepünk alkalmából állami
kitüntetések átadására került sor
augusztus 16-án a Vigadó épületében.

A Magyar Érdemrend tisztikeresztje polgári tagozat kitüntetésben részesült a nemzeti könyvtár nyugalmazott gyűjteményszervezési igazgatója, **Ferenczy Endrének Wendelin Lídia** (1933–2024). A díjat fia, **Ferenczy György** vette át.

Magyar Arany Érdemkeresztet vehetett át **Ásványi Ilona**, a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár igazgatója, az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének korábbi elnöke; **Elbe István**, az OSZK gyűjteményszervező könyvtárosa; **Farkas Gábor Farkas**,

az OSZK osztályvezetője, tudományos kutatója és **Hangodi Ágnes**, a Könyvtári Intézet igazgatóhelyettese.

Magyar Ezüst Érdemkeresztben részesült **Dömsödy Andrea**, a Könyvtárostánérok Egyesületének alelnöke és **Tóth Csilla Mónika**, a Széchenyi István Egyetem Egyetemi Könyvtár és Levéltár igazgatója, az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumának elnökhelyettese. Dömsödy Andrea távollétében a díjat **Cserlakiné Hagymássy Krisztina**, a Könyvtárostáné-

rok Egyesületének elnöke vette át.

A könyvtári szakterületen hosszabb időn át végzett kiemelkedő teljesítménye elismeréseként Szinnyei József-díjat vehetett át **Drótos László**, az OSZK rendszerkönyvtárosa és **Karácsony Gyöngyi**, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár főigazgatója.

A díjazottaknak szívből gratulálunk, munkájukhoz további sikereket és jó egészséget kívánunk!

További képek

MEK+

A jövő könyvtára ma

Rózsa Dávid, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója a szegedi vándorgyűlésen mutatta be először a nagyközönségnek az új MEK+ platformot, amelyen felhőalapú zárt hálózatban jelenleg már 12 000 jogvédett könyv érhető el a könyvtárosok számára.

A MEK+ lehetővé teszi a könyvtárak számára, hogy jogvédett műveket a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) alapján digitális formában, zárt láncon, az intézményeikben elhelyezett számítógépes terminálokhoz hozzáférhetővé tegyék olvasók számára.

A szolgáltatás az Sztj. 38. § (5) bekezdésében rögzített szabad felhasználási eset értelmében biztosítja, hogy a jogvédett

műveket saját intézményük helyiségeiben ezzel a céllal üzembe állított számítógépes terminálok képernyőjén tudományos kutatás vagy egyéni tanulás céljára a nyilvánosság számára szabadon megjelenítsék, továbbá azt, hogy a felhasználók a célra rendelt hálózatba kapcsolt valamennyi kedvezményezett intézmény dokumentumait egyszerre böngészhessék és tekinthessék meg a rendelkezésre álló példányszámtól függően. A fejlesztésnek köszönhetően a könyvtárak az ország minden pontján elérhetővé tehetik a magyar írott kulturális örökséget.

A szolgáltatás előnyei

- **Egyszerű hozzáférés:** elérhetővé teszi a legfrissebb könyvek digitalizált változatát.
- **Támogatja a tudományos kutatást és egyéni tanulást:** könyvtárának értékét növeli azzal, hogy széles körű tudásbázist biztosít olvasói számára.
- **Könnyen használható:** a felhasználóbarát felületnek köszönhetően a látogatók könnyedén böngészhetnek a digitális gyűjteményben.

Egyszerű integráció és országos elérhetőség

A MEK+ egyszerűen integrálható a könyvtárak meglévő infrastruktúrájába, és a kapcsolódó szerződés révén az OSZK biztosítja a szolgáltatás hátterét adó szoftveregyesítéshez és az egyedi szoftveralkalmazáshoz történő hozzáférést, valamint a kapcsolódó alkalmazáshoz támogatási szolgáltatások nyújtását, a csatlakozó partnerintézmény pedig az ezek futtatásához szükséges terminált.

A szolgáltatás igénybevételéhez szükséges technikai követelmények:

Hardverigények:

- processzor 1 GHz;
- RAM 8 GB; merevlemezen szabad terület: 300 MB;
- intézményi fix IP-cím (ajánlott).

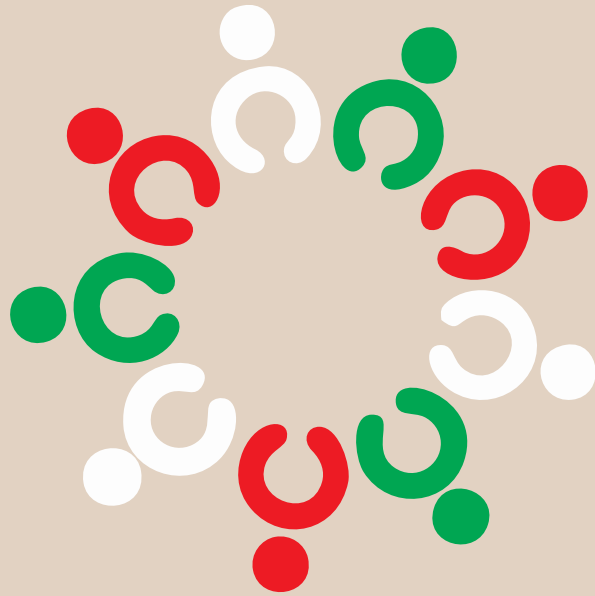
Szoftverigények:

- Windows 10 vagy frissebb verzió;
- TeamViewer a MEK+ alkalmazás telepítéséhez.

Kapcsolat és részletes információk:

mekplusz@oszk.hu

Save the date!

**Magyar
Könyvtárosok
Világtalálkozója**

2024. NOVEMBER 21-22.